

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מטוד"ל כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא התורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשוט** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקר** – רב-מצב בו המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.1 בראשית - ויצא

בראשית ויצא כט,יג: ויהי כשמע לכן את שמעו יעקב בן-אחיתו נגרך לקראתו ויחבק-לו וינשק-לו ויביאהו אל-ביתו ויספר ללכן את כל-הדברים האלה:

את-שמעו יעקב בן-אחיתו - הרב כיטוב ספר הפרשיות מביא מדרש על הפסק שהיו הרבה משמיעים ללכן על גבורת יעקב ועל שפע המים שהחל במקום עם בואו, אבל התעלם מכך עד שהודיעוהו שיעקב הוא בן-אחותו, שאז אמר כל הכבוד שלי הוא (של לבן) כי בן אחותי הוא.

את-שמעו יעקב בן-אחיתו - מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע, הפסק כאן בתפקיד של כעין כתוב סדור שנחלק, מידה י"א דרבי אלעזר בר' יוסי הגלילי, **קריאה עם פסק** משמעותה התעלמות לבן ממה שמעו, עד שע"פ **קריאה ללא פסק** משמעותה שתאוות הכבוד הניעה אותו כי יעקב בן-אחותו ועל כך כולם יכבדוהו.

בראשית ויצא כט:

[יח] **וַיֵּאָבֵב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל וַיֵּאמֶר אֶעֱבְדָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָרְךָ הַקְּטָנָה:**

[יט] **וַיֵּאמֶר לָכֵן טוֹב תַּתִּי אִתָּהּ לְךָ מִתַּתִּי אִתָּהּ לְאִישׁ אַחֵר שָׂבָה עִמָּךְ:**

[כ] **וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי כַּעֲשִׂינֵי פְנִימִים אֲחֵרִים בְּאַהֲבָתָהּ אִתָּהּ:**

[כא] **וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לָבָן הֲבֵנָה אֶת-אֲשֵׁתִי כִּי מָלְאָו יָמִי וְאָבֹאֶה אֵלֶיךָ:**

בבלי קידושין סבב, סגא סוגיית שכירות משתלמת בסוף לעומת שכירות המשתלמת בכל רגע של שווי פרוטה, וכאשר לא שולמה באותו רגע הריהי כמלווה בידי בעל הבית. התורה מדגימה את שני המצבים כדלהלן:

(טז,יח) וַיֵּאמֶר (יעקב) ... **אֶעֱבְדָךְ שִׁבְעַ שָׁנִים** - פשטא מונח זקף קטן, **בְּרַחֵל בְּתָרְךָ הַקְּטָנָה** - מרכא טפחא סלוק. יעקב השכיר או

האומן מקבל על עצמו עבודה של שבע שנים, שכירות המשתלמת בסוף בסיום העבודה במלואה. אם ישלימה שכרו יהיה קבלת רחל (במקום כסף), אם לא ישלימה שכרו אפס.

(טז,יז) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל - דרגא תביר טפחא, **שִׁבְעַ שָׁנִים** - מונח אתנה. קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה ו/או מצטרפים ביחד, קבוצת הפרטים הם כל רגע עבודה לא היה בו שוה פרוטה וכאשר מצטבר לשווי פרוטה על בעל הבית לשלמה מיד, וכאשר לא שולמה מיד, הריהי כמלווה בידי בעל הבית, כאן לבן צובר מלווה של שבע שנים.

אפשר כי יעקב מלכתחילה קבע כי השכירות תשתלם בסוף עבודתו כדי שלא יהיה מצב של מלווה בידי לבן שבו אי אפשר לקדש (**בבלי קידושין 1**). אבל לבן החליף תנאי העבודה ועשה זאת למלווה, וטען שיעקב אינו יכול לקדש במלווה, לכך ענה יעקב (**טז,יח**) (באחד מפירושי אור החיים) שרחל כבר קנואה לו בדין לוקח עבדים וקרקעות במלווה כדעת הרמב"ם (אור החיים). לפי זה יעקב צריך לשחרר את רחל קודם שכונסה, כדי שתהיה אשה יהודית ולא שפחה נוכרית.

בראשית ויצא ליג: **וַתֵּאמֶר לֵאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אֲשָׁרוּנִי בְּנוֹת בְּלִידַת אִשֶׁר הֵבֵן הַשְּׁנַיִ שֶׁל זַלְפָּה וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֲשֶׁר:**

בְּאִשְׁרֵי – בשם ר' אליהו שגב: הלכה בנוטריקון א'מן י'אה ש'מיה ר'בא **בְּקוֹל**, מתואם עם העובדה כי מ-527 מופעי זקף-גדול (ב-491 פסוקים בתורה) 179 מהם (המופיעים ב-175 פסוקים) מטעמים את השורש **אמר**, היינו 33.97%. קשר לבטוי בפה.

לֵאָה בְּאִשְׁרֵי – זקף-קטן זקף-גדול, עולה תקע"ו גי' המלים **לאה באשרי** עולה לו"י באש"ר וגם 513 + 36 = 549 הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך,

בבני אשר נאמר **במדבר פנחס כו,מד:**

בְּנֵי אִשְׁרָי לְמִשְׁפַּחָתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת לִישָׁרֵי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁשִׁי לְבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:

הַיִּמְנָה לִישָׁרֵי גי' 110 + 356 = 466 עולה סו"ת, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל גימטריה סו"ת היא גי' ר"ת **מֵאֲשֶׁר** ש'מנה לחמו ו'הוא יתן מ'עדני מ'לך: **ס**

הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 עולה כ"צ – כהן צדק, **לאה באשרי** – גי' **לוי באשר**, שבט אשר משיאים בנותיהם לכהנים

במדבר פנחס כו,מה:

לְבָנֵי בְרִיעָה לְחֹבֵר מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִי לְמִלְכֵי־אֵל מִשְׁפַּחַת הַמִּלְכֵי־אֵלִי:

בְרִיעָה לְחֹבֵר גי' 287 + 240 = 527 עולה תקכ"ז, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל: חטי"ם יי"ן שמ"ן

הפרש מתקע"ו 527 – 576 = 49 עולה מ"ט, כלומר המקיים מ"ט לפול עליו נאמר (287=) פז"ר נתן לאבינוים צדקתו עומדת לעד..

סיכום אפשרי לקרא **במדבר פנחס כו,מד: הַיִּמְנָה לִישָׁרֵי** ולקרא **במדבר פנחס כו,מה: בְרִיעָה לְחֹבֵר**

לאה אמנו אמרה. **בראשית ויצא ליג: לֵאָה בְּאִשְׁרֵי** – זקף-קטן זקף-גדול, הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים המרומזים בגי' **הַיִּמְנָה לִישָׁרֵי** הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 כ"צ – כהן צדק.

יעקב אבינו ברח לשבט אשר **בראשית ויחי מט,כ:** מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחָמוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מִלְךְ: **ס** מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחָמוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מִלְךְ: ומעדני מלך יהיו כגי' **בְרִיעָה לְחֹבֵר** גי' 287 + 240 = 527 עולה חטי"ם יי"ן שמ"ן

בראשית ויצא לכ:

וַתֵּאמֶר לֵאָה זְבַדְנִי אֱלֹהִים | אִתִּי זְבַד טוֹב

הַפְּעַם זְבַדְנִי אִשִּׁי כִּי-יִלְדֵתִי לִּי שֵׁשָׁה בָנִים

וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ זְבַלּוֹן:

זְבַדְנִי אֱלֹהִים | – קדמא מרכא פסק

אִתִּי זְבַד טוֹב – זרקא מונח סגול, הכל כעין כלל הצריך לפרט ופרטו **הַפְּעַם זְבַדְנִי אִשִּׁי** וגו' – פשטא מונח זקף-קטן

אפשר שזה כעין לימוד אלפניו

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת מלדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אתגה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרָא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרָא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

אֱלֹהִים ו – מרכא פסק אֱלֹהִי, אפשר כי פסק בא להבדיל בין הענין זבד אלקים והענין זבד האדם, כאן לאה, אפשר שפסק בא להוסיף השהייה בקריאה כדי שאות אל"ף לא תבלע ועלול להשמע "מתי"

1. דברי הימים א ח, לח:

וְלֹאֲצֵל שְׁשֶׁה בָּנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָה וְבְכֹרְהָ וְיִשְׁמַעֵאל וְשַׁעֲרָה וְעֵבְדֵיהָ וְחֲנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אֲצֵל:

2. דברי הימים א ט, מד:

וְלֹאֲצֵל שְׁשֶׁה בָּנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָה וְבְכֹרְהָ וְיִשְׁמַעֵאל וְשַׁעֲרָה וְעֵבְדֵיהָ וְחֲנָן אֵלֶּה בְּנֵי אֲצֵל: פ

טט – שלושה פסוקים בתנ"ך **בראשית ויצא ל, כ:** **דברי הימים א' ח, לח:** ו-**ט, מד:** ובהן ששה בנים: ושלושתם בטעמי זרקא מונח סגול. **וְלֹאֲצֵל שְׁשֶׁה בָּנִים** – זרקא מונח סגול – מוסיף מענין אצל ששה בנים משהו מענינים עליהם, היות שנמנה מספרם וגם מצוינים שמותיהם הרי שרק אלו, אפשר כי מרבה דומים להם. ב- בבלי פסחים סב, ב מוזכר גניזת ספר היוחסין וסמוך אליו בין אצל לאצל טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא. ו-**פרטי"י** מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, אפשר כי מרמז לספר היוחסין ולאנשים דומים באמונתם ומעשיהם לאצל ושישה בניו.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם – מונח רביע, לפחות ארבע, אכן נמנים כאן ששה

עֲזַרְיָה וְבְכֹרְהָ וְיִשְׁמַעֵאל וְשַׁעֲרָה וְעֵבְדֵיהָ וְחֲנָן – אפשר ש- **עֲזַרְיָה** בכורו ושם הבן השני **בְּכֹרְהָ** ואם כן כאן מידה י"א לראבריה"ג סדור שנחלק

כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אֲצֵל:

אפשר שהקשר לששה בני לאה הוא כך:

אצל ובניו הם מבני בנימין. בני בנימין מצטרפים עם בני לאה יהודה ולוי, בעיקר, לשארית הפליטה שלגביה יש ענין של ספר היוחסין. רוב יוצאי שאר השבטים נותקו מעם ישראל עד זמן הגאולה בב"א.

בבלי פסחים סב, ב אמר רמי בר רב יודא אמר רב: מיום שנגנו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים, וכהו מאור עיניהם. אמר מר זוטרא: בין אצל (דברי הימים א, ח) לאצל (דברי הימים א, ט) טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא.

רש"י פסחים סב, ב תשש כחן - שנגנו מהן טעמי תורה שהיו בו; **נגנו** – נשתכח;

מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, ולאצל ששה בנים וקא חשיב ואזיל הבנים, וסיפא דפרשתא אלה בני אצל.

וְתֹאמַר לְאֵה זְבֻדְנִי אֱלֹהִים וְאֵתִי זְבֹד טוֹב – קדמא מרכא זרקא סגול, סגול בעל תכונה הדומה לזקף-קטן כסוגר ענין וכרכוי

(הכוזרי) לכן אפשר כי זה כמו התבנית קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, בתפקיד לכתחילה ובפועל, כפי **בעה"ט** בלוי כתיב (כט; לד) כי ילדתי לו שלשה בנים ובזבולון כתיב כי ילדתי לו שלשה בנים, כשילדה שלשה אמרה הרי ילדתי שלשה שהם חלקי, וכשילדה עוד שלשה אמרה הרי ילדתי ב' חלקים:

נשות יעקב ידעו שנבואה שיוולדו שניים עשר בנים. **לכתחילה** לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, חשבה שחלקה בבני יעקב יהיו שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, **בפועל** ילדה ששה שהם שני חלקים.

מתואם עם ההשערה כי מרכא זרקא סגול מרבה דברים אחדים לעומת מונח זרקא סגול המרבה דבר אחד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא התורה שבעל-פה, התשע"ט; **תפצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים ספרים ותפידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששניה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עמירה = שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.2 בראשית ויצא כה,

בראשית ויצא כה, יג: וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר

אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאַלְהֵי יִצְחָק
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנֶּה וְיִזְרְעֶךָ:

נֹצֵב עֲלֵיו רש"י – לשמרו, **שפת"ח** – ... מאי **נֹצֵב עֲלֵיו**, אלא עליו על יעקב. והוא דהווצרך לשמרו (**חולין צא, ב**) לפי שדיוקנו של יעקב חקוק בכסא הכבוד, ועכשיו ראו המלאכים את יעקב וידעו שדיוקנו הוא ונתקנאו בו הואיל שהוא קרוב לכסא הכבוד יותר מהם והיה ברעתם להזיקו לכך שמרו הקב"ה.

וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלֵיו אור החיים – ירמוז גם אל יעקב, על דרך אומרים ז"ל (**ב"ר מ"ז ו'**) האבות הם המרכבה לשכינה, ולהיות שהוא רגל רביעי יאמר בדיוק נצב עליו יותר מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. **ליקוטי הערות על אה"ח** אדם הראשון היה מהמרכבה עד בוא דוד המלך, אם כן בעת ההיא היה יעקב רגל רביעי (**סוגלות משה**)

וְהָיָה ה' – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד, שממנו נמשכים ענינים אחרים בכתוב. מלת **הָיָה** מלמדת על גילויי חדש בין היתר בקרא **נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר**, אשר נסבירו ע"פ **רש"י, שפת"ח ו-אור החיים**.

נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר – מונח זרקא סגול, כעין שתי תבניות זרקא סגול, מוסיף ממהות הענין על הענין.
(א) **הָיָה** מלמדת על גילויי כי דיוקן יעקב חקוק בכסא הכבוד ואפשר כי ממתין להתגלותו של יעקב בעולם להשלמת העמדת הכסא, אשר עמד על אדם הראשון, אברהם ויצחק עד אז. פירש **אור-החיים עֲלֵיו וַיֹּאמֶר** כי בהגיע יעקב יאמר בדיוק נצב עליו יותר מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. ולכן ע"פ רש"י ושפת"ח צריך תוספת שמירת ה' עליו מפני קנאת המלאכים.
(ב) **אור-החיים** ... ירמוז אל בחינת מעשים טובים אשר ישתדל האדם בעוה"ז ויעלה באמצעותה (של הבחינה) אורות עליונים בשורש נשמתו ... אומרו (**מנ"ג**) **וְהָיָה ה' נֹצֵב** פירוש שממדרגה זו יעלה לנבואה עצמה לא בחלום ידבר בו אלא תגלה עליו השכינה ולזה תמצא שאמרו ז"ל על ישראל שלא הושלל אחד מהם מהנבואה וכולן מוכשרים לדבר זה.
וְהָיָה ה' – קדמא ואולא כעין כלל מלמד על גילויי שכל אחד מישראל מוכשר לנבואה. ויש ללמוד ממעשים טובים של יעקב אל מעשים טובים של כל אחד מישראל אשר על-כן זוכה לכך אשר **ה' נֹצֵב עֲלֵיו וַיֹּאמֶר** - מונח זרקא סגול, מוסיף באדם עליה ממדרגה של קבלת דבר ה' בחלום אל קבלת דבר ה' בנבואה בהקיץ.

בראשית ויצא כה, טז: וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֶשֶׁת' בְּמִקּוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יִדְעָתִי:

בעל הטורים – מִשְׁנָתוֹ (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו (**ב"ר ס"ט ז'**) מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

הרב כי טוב - וכשהקיץ, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושאחרי כן. (תנ"י ויצא ג; הה"ק מהר"ם מפרמישלין; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל)
מלבוש לשבת וי"ט – הרב מו"ה ישכר בעריש האדמו"ר מזידיטשוב -

פ"י על הטעמים זרקא סגול סעיף כז - ויקץ ... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבה למוחין דגדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאיחא במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ ובדברי א"י מו"ר זצוק"ל.

וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסיף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקותו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואוצל עליו להיות בכור נבחר לברכות.

בראשית ויצא כה, יח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בַּבְּקָר וַיִּקַּח אֶת-הָאֵלֶּךְ אֲשֶׁר-שָׁם מִרְאֵשְׁתֵּי וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה:

וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב – קדמא ואולא, כעין כלל ללמוד התורה ולתפילה. **תורה שלמה** מביא **מכילתא בשלח ה'** ויהי באשמות הבקר. אתה מוצא שתפילות הצדיקי' נשמעי' בבקר. בקרו של אברהם מנין שנ' **בראשית וירא יט, כז: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבְּקָר**. בקרו של יצחק מנין שנאמ' **בראשית וירא כב, ו, ח: וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וּשְׁנֵיהֶם הִשְׁכִּימוּ בַבְּקָר**. בקרו של יעק' מנין שנא' **וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בַּבְּקָר וגו' פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)** וישכם יעקב. הוא קדם הבקר:

אפשר כי השכים = הקדים בקומו, כפירשנו ב(**כח, טז**) שעסק בלילה בלימוד תורה. ויש מדרש המספר כי יעקב לקח עמו שמן במקלו ללימוד התורה בלילה. ומצאנו ב-**בראשית מקץ מד, ג – ד [ג] הַבְּקָר אֹרֶךְ [ד] הֵם יִצְאוּ אֶת-הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ** כי הם – תלשא, מרמז על שיעורי זמן כדרשת **ירושלמי ברכות פ"א** אמר רבי בא כתיב **הַבְּקָר אֹרֶךְ** ... אמר רבי חנא מאיילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך ארבעת מילין **משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל דכתיב** וכמו השחר עלה וגומר וכתיב השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ומן סודם לצוער ארבעת מיל.

לכן אפשר כי **בַּבְּקָר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה, וכדומה גם ב- **בראשית וירא כה, כח: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבְּקָר וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבְּקָר בְּרֵאשִׁית וַיִּצַק כַּח, יח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בַּבְּקָר בְּרֵאשִׁית וַיִּצַק לב, א: וַיִּשְׁכֶם לִבְנֵי בַּבְּקָר שְׂמוּאֵל א יז, כ: וַיִּשְׁכֶם דָּוִד בַּבְּקָר**

לכן אפשר כי **בַּבְּקָר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה. וכדומה גם ב- **בראשית וירא כה, כח: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבְּקָר וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בַּבְּקָר בְּרֵאשִׁית וַיִּצַק כה, יח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בַּבְּקָר בְּרֵאשִׁית וַיִּצַק לב, א: וַיִּשְׁכֶם לִבְנֵי בַּבְּקָר שְׂמוּאֵל א יז, כ: וַיִּשְׁכֶם דָּוִד בַּבְּקָר**

לגבי השמן שברשות יעקב יש להקשות מפני **רמב"ן וזה שער השמים**. ושם יעקב ללקט האבנים ומצא אותן כולן אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר **וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֵאשָׁהּ** (להלן, יח).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא התורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

ואפשר לתרץ כי ללימוד השמן מספיק אבל ליציקה על האבן באופן שישאר רישומו לזמן רב לא היה מספיק השמן שברשותו.

בראשית ויצא כט,ח: וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל:

עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל-הַעֲדָרִים וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן:

וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל – זרקא מונח סגול, לרבות או למעט, הכא בא למעט יכולת הרועים ולרבות גבורת יעקב שלא ע"פ טבע האדם שלפי **רבינו בחיי בראשית ויצא כט,י**, להורות כי לא נתוסף כח בטבעו לאהבת רחל, ולא היה לו בראייתה שום התעוררות כטבעי שאר בני אדם אבל הכל לאהבת אמו וגו'. ויש רמז לשם המיוחד אהו"ה בר"ת **הַעֲדָרִים וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן** כאשר ה"ה וא"ו מקדים היינו ואת ה'ארץ מקדים ל-א'ת ה'שמים (בראשית א,א), וזה נועד להודיע גבורת יעקב אבינו בהתעוררות דלתתא שעשה לאהבת אמו.

בראשית ויצא כט,י: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל בַּת-לָבָן אַחֵי אִמּוֹ וְאֶת-צֹאן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ

וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת-צֹאן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ:

רבינו בחיי בראשית ויצא כט,י ויהי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב, הזכיר בכתוב הזה כמה פעמים אחי אמו להודיע כי כל מה שהשתדל יעקב בצאן להשקותם, ומה שהיה חומל על רחל בת לבן, לא עשה לכבוד לבן רק לכבוד אמו, בשביל שהיה אחי אמו. ומפני זה בכל פעם שיזכיר הכתוב שמו של לבן הרשע יזכיר בכל פעם "אחי אמו" לבאר כי לא היה משקה צאנו של לבן כי אם בשביל שהיה אחי אמו, וזכר בלבן את אמו אשר אהבתו שנתנה לו העצה הזאת לבא אליו. ועוד יש בזה טעם אחר: שהרי כשיראה אדם חושב כי טבעו של יעקב בראותו את רחל נמשך אחר תאוה גופנית והוסיף בו כח בגלילת האבן מה שלא היה עושה מתחילה, לכך הוצרך לומר כמה פעמים "אחי אמו" להורות כי לא נתוסף כח בטבעו לאהבת רחל, ולא היה לו בראייתה שום התעוררות כטבעי שאר בני אדם אבל הכל לאהבת אמו, ומפני זה הזכיר הכתוב את רחל ואת הצאן קודם שיזכיר: ויגל את האבן, (ואל ?) אמר: ויהי כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו [ואת-צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב] ויגל את-האבן... [וישק את-צאן לבן אחי אמו]:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר – פזר תלישא-קטנה... **וְאֶת-צֹאן לָבָן אַחֵי אִמּוֹ** – אפשר כי התלישא-קטנה מרמזת לשיעור המעט של צאן לבן, כפי שיעקב אומר ללבן (**בר ויצא 5,5**) **כִּי מַעַט אֲשֶׁר-הָיָה לְךָ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לְרֹב וַיִּבְרַךְ הָיָה אֶתְךָ לְרַגְלֵי וְעַתָּה מִתִּי אֲעֲשֶׂה נֶם-אֹנְכֵי לְבִיתִי:** שני הפסוקים פותחים באותה תבנית טעמים (**בר ויצא 5,5**); **וַיְהִי כַּאֲשֶׁר** – פזר תלישא-קטנה, (**בר ויצא 5,5**) **כִּי מַעַט** – פזר תלישא-קטנה

אפשר כי **כַּאֲשֶׁר** – תלישא-קטנה, בתפקיד ענין מובחר, והוא כפירשו **רבינו בחיי** אבל הכל לאהבת אמו, ו- **אור החיים** שלש פעמים אחי אמו... לומר שכל מעשיו היו לצד היותו אחי אמו ולכבוד אמו.

וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב – מונח רביע ונגל את-הָאֶבֶן מֵעַל מהפך פשטא פשטא – מהפך ללמד יצא מפשוטו, פשטא פשטא בתפקיד רגילות ובבת אחת כאילו רגילות ליעקב גבורה כזאת, בבת אחת. גילוי כוח מעליונים ליעקב מתחוננים כדי לגלות צדקותו. ראה מקבילה הפוכה (**בר ויצא 3,3**) **וַיִּבְרַךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמַח וַיִּגַּד לְבָנָיו וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם אֲנִי הָיִיתִי אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ אֶת-הַצֹּאן וְהִשְׁבִּינוּ אֶת-הָאֶבֶן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָה:**

וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל מהפך פשטא פשטא – מהפך ללמד יצא מפשוטו, פשטא פשטא בתפקיד רגילות, אנשים מעטים לא יכלו להזיז האבן והרגילות הייתה שרועים רבים נדרשו להזיז האבן. ומרומז פלא זה שלא יכלו להזיז האבן בראשי התיבות של הקרא **הַעֲדָרִים וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן** – הוא"ה שם מיוחד שבין הדברים שנדרשים בהופעתו ענין של פלאים.

וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת-צֹאן – פעמיים ראשי תיבות הו"א, שם מיוחד ר"ת ה-ו-א ע"פ רבינו בחיי זה שם משמות השם.

וַיִּשֶׁק – זקף-גדול – כעין שתי נקודות באופן אחד ונקודה באופן אחר כפי' **תורה שלמה, מדרש לקח טוב: וַיִּשֶׁק** (א) מלמד שהמים עלו מאיליהן (ב) ושחו הצאן (ג באופן אחר) שאין כתוב דלה ושאב אלא **וַיִּשֶׁק**. **פרקי דרבינו הקדוש**: כיון שראו המים את יעקב עלו מאיליהן.

ראה **ספר הפרשיות הרב כיטוב על כט,יג** ויהי **כשמע לבן את-שמע יעקב** וגו' שהמים החלו לנבוע בכל מעינות ובארות האזור **הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק** – זקף-קטן וזקף-גדול, גיל' מלות הטעמים עולה תקע"ו, גיל' המלים המוטעמות בזקף-קטן וזקף-גדול עולה תקע"ו ל"ה, אפשר שמכוון למדרש ש- **וַיְגַלְלוּ אֶת-הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר** הביא לעלית המים לקראתו בבאר זאת ובכל מקורות המים באיזור כי עד אז המקום היה חסר מים.

בראשית ויצא כט,לה: וַתֵּהָרֵעַ עֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַהֲאִמְרָה הַפְּעַם אֹדְהָ אֶת-ה' עַל-כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלְדָּתָה:

זהר קנו א פתח רבי יוסי ואמר, הפעם אודה את ה', וכי בכולהו דאולידת לא אתחזי לאודאה לה לקדשא בריך הוא אלא באהי?

- (תרגום) וכי בכולם שילדה לא היה ראוי להודות לו לקב"ה אלא בזה?
- אלא יהודה איהו ברא רביעאה לכורסיא, ואיהו אשלים לכורסיא, ובגין כך יהודה בלחודוי תקנא דכורסיא, וסמכו דכולהו סמכין (ג"א דהוו תלתא אברהם יצחק ויעקב, וכדין אתא דוד מיהודה ואשלים לכורסיא).

- (תרגום) אלא יהודה הוא בן רביעי לכסא, והוא השלים הכסא, משום כך יהודה בלבדו תקון הכסא ותמיכה של כל התומכים וגו'. **ספר הפרשיות הרב אליהו כיטוב צ"ל ומתוק מדבש הרב דניאל פריש צ"ל** מפרשים שיהודה כולל כל התומכים וחותם אותם.

וַתֵּלֶד בֵּן – מונח רביע, לפחות ארבע, יהודה כאב לדוד מייצג החלפת אדם הראשון בדוד בכסא הכבוד בעל ארבע הרגליים, דבר המרומז ב-**בֵּן** – רביע, **וַתֵּלֶד** – מונח מרמז להרחיב על הרביע בכוללו כל התומכים האחרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מטוד"ל כ"י במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא התורה שבעל פה, התשע"ט; **תפצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקא** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסוק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיקרה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.3 בראשית ויצא כה"ב:

בראשית ויצא כה"ב:

וַיְחַלְמֶם וַיְהַגֵּה סֹלֶם מִצֵּב אֲרֻצָּה וְרֵאשִׁי מִנֵּיעַ הַשְּׂמִימָה וַיְהַגֵּה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלֵימ וַיְרַדִּים בּוֹ:

וַיְחַלְמֶם – רביע, (א) רמז לארבע מלכויות ושריהם המלאכים כפי **רמב"ן** ... ועל דעת רבי אליעזר הגדול (פ"א לה), היתה זאת המראה כענין בין הבתרים לאברהם (ראה בר' טו, ט-יא), כי הראוהו ממשלת **ארבע מלכויות** ומעלתם וירידתם, וזה טעם **מלאכי אלהים**, כמו שנאמר בדניאל "שר מלכות יון" (ראה דני' י, כ), "ושר מלכות פרס" (שם, יג), והבטיחו כי הוא יתעלה יהיה עמו בכל אשר ילך ביניהם, וישמרנו ויצילנו מידם. אמרו (פ"א לה): הראה לו הקדוש ברוך הוא ארבע מלכויות, מושלן ואבדן; הראהו שר מלכות בבל עולה שבעים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות מדי עולה חמשים ושנים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות יון עולה מאה ושמונים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד; אמר לו יעקב "אך אל שאול תורד" (יש' יד, טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא "אם תגביה כנשר" וגו' (עו' א, ד). אפשר כי לפי **הדר זקנים (מנצ, אג' ה' –** מונח רביע – תבנית הטעמים תרמו לדין שעבוד ישראל להמשך מלכויות ואחר כך ה' מושיעם.

וַיְחַלְמֶם – רביע, (ב) רמזים לאופני פירוש אחרים השייכים למספר ארבע כפי **רד"ק** ... (א) ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו – העולים הם משה ואהרן, והיורדים הם המלאכים העליונים. (ב) **והנה ה' נצב עליו** – זהו שאמר "ויורד ה' על הר סיני" (שם' יט, כ). ויש אומרים (ב"ר סח, יב): דבר הקרבנות שיעשו בניו הראה לו, והסלם הוא המזבח (בעל ארבע צדדים וארבע קרנות), וראשו מגיע השמימה – זהו עשן המערכה שגולה לשמים לצדן ריח ניחוח לה' (ע"פ ר"א א, ט). **מלאכי אלהים עולים ויורדים בו** – אלה הכהנים המקריבים הקרבנות ומקטירים קטורת. ומצאנו עוד בדבריהם (? וראה ב"ר סט, ט), שראה עצמו בחלום הזה, כי הוא בהר המוריה, כי נודע לו המקום מקבלת אברהם אבינו; ועליו אמר: "יהיה בית אלהים" (להלן כב); ואמר: "אינן זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" (להלן יז), כי המקום ההוא מכוון כנגד כסא הכבוד (בעל ארבע צדדים וארבעה מלאכים ראשיים עמו, מלאך על כל צד). ומה שקרא שמו "בית אל" (להלן יט), לפי שראה שם המראה, אמר, כי גם המקום קדש; ובנה שם מצבה. (ג) ומצאנו עוד בדבריהם ז"ל (תנחומא ואינו לפנינו, ראה מו"נ ב'י; וראה ב"ר סח, יב), שהסלם היו בו **ארבעה חנוקים**, ורחב הסלם עולם ושליש עולם; והיו **ארבעה מלאכים עולים ויורדים בו, שנים עולים ושנים יורדים**; וכשנתחברו בחווק אחד שנים העולים ושנים היורדים, היה מלא החווק מהם. וימלאך' הוא שלישי העולם שנאמר "וגייתו כתרשיש" (דני' יו); וגמרי ד' תרשיש' היו שלישי של עולם; הנה כי רחב הסלם עולם ושליש עולם. וצריך להתבונן בפתרון הזה, כי מה נכבד הוא. והראה לנו הרב רבינו משה ז"ל (מו"נ ב, י) בזה פתח, כי הנמצאים – שלשה, והשלישי הוא המלאך; והחנוקים, שהיו ארבעה, הם **ארבעה כדורים, והעולים והיורדים** – רמז על המנהיגים ברצון האל; וזה מה שאמר **והנה ה' נצב עליו**; ויהיה טעם **עליו** – על הסלם או על יעקב, ויהיה הטעם – להשכילו. וטעם **עולים** תחלה ואחר כך **יורדים** – לפי התלמדות האדם שהוא ממתה למעלה, והנהגה הוא מלמעלה למטה. וטעם שנים **עולים** – הפועל והשכל האנושי, ושנים **היורדים** – שכל כל גלגל, כי בהם הנהגת העולם; וכשיתבונן האדם כל זה, הם אצלו מדרגה אחת, **העולים והיורדים**. סוף דבר, המראה הזאת היתה להשכיל את יעקב, הנהגת העולם היאך היא, ושהיא על ידי אמצעים, ולפי שהיה בורה הראה לו זה, וכי המנהיג הגדול מושל בכל ומשנה הנהגה כאשר ירצה לשעתה.

וַיְחַלְמֶם – רביע, (ג) שני מלאכים המלווים את יעקב בארץ-ישראל עולים, הרבה מלאכים יורדים לראות את יעקב ואפשר כי שנים נשארים ללוותו בחו"ל כב- **תרגום יונתן (כה"ב)** המובא כאן בתרגום ללשון הקדש (יב) ויחלוס והנה סולם מוצב בארץ וראשו מגיע עד חיבור השמים והנה שני מלאכים שהלכו לסדום וגורשו ממחיצתיהם, מן בגלל שגילו סודות של אדון עולם והיו מגורשים, והולכים עד זמן שיצא יעקב מבית אביו והם מלווים אותו בחסד עד בית אל וביום ההוא עלו לשמי מרום עונים ואומרים אתם רואים יעקב החסיד שדיוקנו אשר לו קבוע בכסא הכבוד שהייתם מתאוים לראות אותו בכך שאר מלאכים קדושים של יי יורדים להסתכל בו: (אבל מפ' רש"י ב-**בר' ויצא כב, מחנים** – שתי מחנות: של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו (ראה תנ"כ וישלח, ג). לא מובן כמה מלאכים ליווהו בחו"ל)

בראשית ויצא כה"ח:

וַיִּשְׁפֹּם יַעֲקֹב בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִקְרָאֲשֵׁתָיו וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה:

בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִקְרָאֲשֵׁתָיו – רביע ... זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, (א) הסבר הקשור ל- (כה, כב) ללמד כב-**תרגום יונתן (כה"ב, יא)** (מובא בלשון הקדש) נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת.

בראשית ויצא כה"כ:

וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצְבֵּה וַיְהִי בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּקַּח-לִי עֵשֶׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ:

וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת – מונח רביע, (א) במשמע של ארבע ללמד כב-**תרגום יונתן (כה"ב, יא)** נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת. (ב) אפשר כי זה המקור לארבע קרנות המזבח שכל אחד היה קוביה (המרוזם במונח רביע) של אמה על אמה על אמה, ועל הקרן הדרומית מערבית נסכו יין ובסוכות מים. אפשר כי רעיון זה מתחיל מפעולת יעקב (**כה"ב**) **וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁה** שייציקת השמן דומה לקידוש כלי המשכן וביניהם מזבח הנוחשת, והמשכו כפי **רש"י (כה"ב)** **וַהֲאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצְבֵּה** אהא פלח עלה מן קדם ה" (ת"א). וכן בשו"ב מפרדן, נאמר לו: "קום עלה בית אל" (**בר' וישלח לה, א**), מה נאמר שם? "ויצב יעקב מצבה... ויסך עליה נסך" (שם, יד). ואין נסך אלא יין.

בראשית ויצא לה"ח: וַתֵּאמֶר רְחֵל נְפֹתוּלֵי אֱלֹהִים וַנְּפַתְלֵתִי עִם-אֶחָתִי גַם-יָכַלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נְפֹתְלֵי:

רש"י – נתקבלה תפלת, **רש"י** – מנחם בן-סרוק פירשו ... חיבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי. ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי ... הרבה למקום להיות שוה לאחותי.

רשב"ם – חיבור הקב"ה נתחברתי

ראב"ע – ... וטעמו כאדם שיאבק עם אחר ויפתל לנצח אותו כדי להפילו. וכן תתפל. וטעם זכר אלקים כי לכבוד השם נתתי שפחתי. או השם עזרני בהאבקי.

אבי עזר על ראב"ע – **נְפֹתוּלֵי** – שם מבנין נפעל ... והוראתו ידוע להגדיל הענין ... שסמכו הענין אל שמות הקדושים כדי להגדיל הענין וגו'. (**נ, ט**) **נְפֹתוּלֵי** – (הארת שב"פ) ג' תקע"ו ג' יסו"ד מלכו"ת, כאשר יסוד מציגי את זעיר-אנפין, ומלת **נְפֹתוּלֵי** מרמז לחיבור-ליחוד ביניהם המסומן בנוטריקון ז"ן, כעין רמז ליעקב כמייצג את ז"א.

ספורנו – ... חיבורים אלקים ושל קדושה התחברתי לבעלי: עם-אחתי, וזה עשיתי יחדיו עם- אחתי שהכנסנו את צרותינו לביתנו יחדיו להעמיד השבטים. (טט) והולך ומחשב שבתוך שבע שנים נולדו השבטים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו כ) במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הפניית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ופקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקדף** פשוט – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשאט** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיאם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

טט – ממנחם בן-סרוק, רשב"ם, ראב"ע, אבי עזר על ראב"ע וספורנו נראה שכולן פעלו בעצה אחת למחר לידת השבטים להקמת עם ישראל, כדי שבתום שבע שנות העבודה עבור רחל יצאו מחרן למשימות עם ישראל בעולם.

מסירות נפשה של רחל היא לא רק בהקדמת נשואי לאה ליעקב אלא גם בהקדמת העמדת השבטים באמצעות ארבע אחיות במקום רק דרכה. כיצד? **ותאמר רחל** - מונה רביע, מרמז לשלבים בהוצאת השבטים לעולם.

(א) אפשר, כי **נפתולי** – קדמא, בתחילה כל שבטי י"ה היו אמורים להיות ממני (רחל). **לכתחילה** כל שבטי י"ה היו אמורים לצאת מרחל (ל, ח), אבל בפועל, מפני הקטרוג רחל שיתפה את אחיותיה במשימה וכך לכתחילה חלקה של לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, היה שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, **בפועל** ילדה ששה שני חלקים.

(ב) אבל הבנתי ממעשי לכן כי יש קטרוג לפני מידת הדין **נפתולי אלהים** 1 – דרגא פסק, טעם דרגא מצייר מאבק עקש ופתלתול של הקיטרוג לפני **אלהים** 1 – מידת הדין, להוציא שבטי י"ה לעולם דרכי, דרך רחל בלבד ומפסיק הוצאת השבטים. (ג) לכן כדי להפסיק הקטרוג לפני מדת הדין, יש להשמיט טעם פסק ואז קריאה ללא טעם פסק **אלהים נפתולי עם-אחתי** – דרגא (ללא פסק) תביר טפחא – מרמזת לקבוצת **נפתולי** - חיבורים קדושים - **התחברתי** עם אחיותי - לאה, בלהה זלפה, בתפילות של קבוצת האחיות, לביצוע משימת לידות בדרך פתלתלה נגד המקטרג.

(ד) **נם יגלתי** – אתנה, מגביל, תפילת רחל להגביל חלקה בשבטים נענה, ואז זה מאפיין את הכתוב לפניו ע"י טעם טפחא של **עם-אחתי** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, וגם בתפקיד מתפשט האפיון על הכתוב לפניו **ותאמר רחל נפתולי אלהים** 1 **נפתולי עם-אחתי**, ללמדנו שבהגבלת רחל של יכולתה ללדת השבטים היא העבירה המשימה לאחיות שהתחברו עמה למטרה הקדושה. האחיות ילדו עשרה שבטים. (ה) רחל זכתה ביוסף גם בדרך פתלתלה (חילוף עובר דינה ביוסף בבטן אחות) (**72,5**) **ותקרא את-שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר**: שזה יהיה שלה ללא דרך פתלתלה.

ותקרא שמו נפתלי - מרכא טפחא סלוק - מאפיין בשם נפתלי רבוי עניני הנפתולים הגלויים ומרומזים בפרשת לידת השבטים.

סיכום - בחמישה שלבים יצאו השבטי י"ה לעולם. מה שנראה על פניו כנפתולים, מאבק בין האחיות, אינו אלא דרך לנפתולים - להתחברות לקדושה ע"י עיקוף הקטרוג לפני מידת הדין, כדי להוציא נשמות השבטים הקדושים לבנין עם ישראל לשליחותו בעולם. אפשר גם להסביר **ותאמר רחל** - מונה רביע - לי מידת הדין לא תתן ללדת השבטים אבל ע"י כביכול מאבק בין **ארבע אחיות** שאמנם בפשט ישאיר רושם שלילי אפשר לעקוף הקטרוג ולהביאם לעולם אז עדיף להוציאם לעולם כך מאשר בכלל לא, והשם הטוב ירחם ויושיע.

בראשית ויצא ללה:

ויסר ביום ההוא את-התנאים העקרים והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים ויתן ביד-בניו:

מצד פשט הכתוב המלים **ויסר ביום ההוא** וגו' מהוות רצף, ואילו ב-**מאורות הגר"א** (חלק) **דקדוק ופירוש על התורה ע' כג** פירש כי טעם תלישא-קטנה עוצר.

תבנית הפסוק כעין פרט קדמאה **ויסר ביום** – מונה תרסא, כעין שני תפקידי תרסא, אחד מהם חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כתמי לבן בתוך רקע כהה בעזים, השני כעין חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כעין חום על רקע לבן בכשבים.

כעין כלל קדמאה **ההוא את-התנאים** – קדמא ואולא מרמז על כעין לימוד בכלל ופרט, כאשר הפרטים מתחילים במלים **את-התנאים** כעין פרטים **והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות**

כעין כלל בתראה **כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים** – חזר וכלל ללמד אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם.

בראשית רבתי פרשת ויצא עמוד 141 - 142

[ל, לה] **ויסר ביום ההוא**. מהו **עקרים** שהיו לבנים בידיהם כעין עקדת אברהם את יצחק. והנה יעקב לא אמר עקוד, לכן למה הסירם משם, מכאן אתה למד רמאותו של לבן, אמר אם אני מניח בצאן **עקרים** יסתכלו התישים בלבנות שבידיהם בעת חמום שלהם ויבאו לילד נקודים וטלואים, אלא מוטב שאעשה עצמי כמוסיף על שכרו שאפילו **עקרים** יקח בשכרו ואפרשם משם כדי שלא יהיו לצאן במה להסתכל שלא ילדו כי אם שחומים. וזה אתה למד מן המקלות שפצל יעקב ג' מקלות אחד דוגמת עקוד וא' כנגד נקוד וא' כנגד טלוא, וכה"א ויחמו הצאן אל המקלות ותלדנה הצאן עקודים וטלואים (ל' ל"ט). והרי יעקב לא הזכיר עקוד בשכרו ולמה פצל כנגד עקוד, אלא מכאן אתה למד שלבן חשב לרמות בו, דמה לו כמוסיף על שכרו ולא עשה אלא לפחות לו. ויכול אתה ללמוד ממקרא שלאחריו, **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו, מהו כל אשר-לכן בו**, אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם. וכי מה צורך לעשות לו כן, אלא כדי שלא יסתכלו בהן.

שכל טוב (בובר) בראשית פרק ל

(לה) ויסר ביום ההוא [את] התיישים. הם השעירים, ולמה נקראו תיישים, שמתישין כחות של בהמות דקות, וגם נקרא עז, וכך אמרו רבותינו במסכת י"ט שלשה עזין הן, ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות, במתנתא תני אף עז בבהמה דקה, וי"א אף צלף באילנות: **העקרים והטלאים**. העקודים בכלל נקודים הם, לפיכך מזכיר פעמים את אלו, ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד, ולהכי מתרגמינין רגולייא: **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו**. שהיו בו נקודת שיער לבן: וכל חום בכשבים ויתן ביד בניו. של לבן הארמי, הוא עצמו הסירם אותו היום ביד ינוס וימדם בניו:

העקרים והטלאים – מונה רביע, לפחות ארבע כנדרש ב-**שכל טוב** ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מ"טוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט; שם: טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשע"ט; **הפצת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** (= סוף-פסוק) **נקראים** קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקור** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 **בראשית יוצא כה:**

בראשית יוצא כה:

יוצא יעקב מבאר שבע ונגלה חרנה:

יוצא יעקב – מרכא טפחא, יתור לרבות את דבר ה' בעולם מתוך שיחרור מהמוגבלות של **מבאר שבע** השבועה של אברהם לאבימלך לשבעה דורות מאברהם עד יהושע, על התעכבות כניסת בני ישראל לארץ ישראל לשבעה דורות וכך התעכבות להתחיל להפיץ דבר ה' מארץ-ישראל, טעם מונח במלת **מבאר** מלמד על רבוי הדורות, והמוגבלות מרומז בטעם אתנה בתפקיד מגביל במלת **שבע**, ולרבות הילוכו במרחקים כמרומו בטעם מרכא במלת **נגלה**, במקומות שעד אז היה כם חרון-אף (מלת **חרנה**) בגלל שהיו מוגבלים מדבר ה' כמרומו בטעם סלוק בתפקיד הגבלה במלת-**חרנה** (ע"פ שיחות קודש, יו"ד כסלו התשכ"ו, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל זי"ע)

בראשית יוצא כה,יא:

ויפגוע במקום ויגלן שם כי-גא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתי וישב במקום ההוא:

ההוא – אותיות שם קישור שמים וארץ א-ה-ו-ה מלמד על המקום שהוא מקום א-לקי (ראה (כה, יג)

בראשית יוצא כה,יג: **והנה ה' נצב עלי' ויאמר**

אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לה אתנה וילזרעה:

והנה ה' – בכעין מידת גורעין ומוסיפין אות אחרונה במלת והנה ושלוש אותיות ראשונות בשם הוי"ה מתחברים לאותיות שם הוי"ה

ה - י - ה - ו

אני ה' אלהי – בכעין מידת גורעין ומוסיפין שלוש אותיות אחרונות בשם הוי"ה ואת ראשונה במלת א-להי מתחברים לאותיות שם

אהו"ה - ה - ו - ה - א

ויגלן שם כי-גא השמש ויקח מאבני המקום - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בתפקיד דבר החוזר וקורה,

(א) כאן רמז לקפיצת הדרך בשמוש בשם המיוחד א-ה-ו-ה

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. - ונימא ליה איהו! - אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. - אמר ליה: מאי בעית הכא? - אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. - אמר ליה: אפיך צלותיך, בר בוך קירא ליזבון ואת לא תצטער. אמר ליה: אי הכי - סייע בהדן. היינו דכתיב (שמואל ב כז,ב) **ויעזר-לו אבישי בן-צרויה**. אמר רב יהודה אמר רב: שעזרו בתפלה. אמר אבישי שם ואחתי.

בבלי סנהדרין זה,א תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ: אליעזר עבד אברהם, ויעקב אבינו, ואבישי בן צרויה. אבישי בן צרויה - הא דאמרן. אליעזר עבד אברהם - דכתיב (בר' ח"ש כד,מב) **ואבא היום אל-הענין** (טט) - ר"ת ו-ה-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך, כאשר אותיות ו-ה (בראש), למימרא דההוא יומא נפק (ביום ההוא יצא והגיע). יעקב אבינו - (צה,ב) דכתיב (בר' ויצא כה,יא) **ויצא יעקב מבאר שבע ונגלה חרנה**; וכתיב **ויפגוע במקום ויגלן שם כי-גא השמש**. כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו? בעי למיהדר, כיון דהרהר בדעתיה למיהדר - קפצה ליה ארעא. מיד **ויפגוע במקום** (טט) - סיום הפסוק מלת **ההוא** אותיות אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך).

שמואל ב כא,ז:

ויעזר-לו אבישי בן-צרויה ונגף את-הפלשתי וימתהו וינשבעו אנשי-יוד לו לאמר לא-תצא עוד אתנו למלחמה ולא

תכבה את-ג' ישראל: פ

צרויה ונגף את-הפלשתי – אות אחרונה בצרויה ה"א ור"ת הבאים ו-א-ה יחד צירוף השם ה-ו-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם של קפיצת הדרך. וכן **את-הפלשתי וימתהו** - ר"ת א-ה-ו וכן **הפלשתי וימתהו** - ר"ת ה-ו-א, שרשרת של צירופי שם המיוחד א-ו-ה

(ב) היקש מ-**(בר' ויצא כה,יא)** **ויפגוע במקום** תפילת יעקב למעלתה של תפילה בכלל.

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. - ונימא ליה איהו! - אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. - אמר ליה: מאי בעית הכא? - אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. - אמר ליה: אפיך צלותיך, **מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה ב** ... וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד תפסו להם אומנות אבותם אומנות אברהם יצחק ויעקב. באברהם הוא אומר בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' (בראשית יב,ח) ... ביצחק הוא אומר ויצחק בא מבוא באר לחי רואי (בראשית כד,כב) וכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד,סג) אין שיחה אלא תפלה שני ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי (תהלים נה,יח) וכתיב אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד וגו' (שם /תהלים/ קמב ג) וכתיב **תפלה לעני** כי יעטרף ולפני ה' וגו' (שם /תהלים/ קב א), ביעקב מהו אומר ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) אין פגיעה אלא תפלה שני ואתה אל **תתפלל** בעד העם הזה ואל תשא בעדם ונה ותפלה ואל תפגע בי (ירמיה ז,טז) וכתיב יפגעו נא בה' צבאות לבלתי בואו הכלים הנותרים בית ה' (ירמיה כז,יח) וכה"א אל תראי תולעת יעקב מתי ישראל (ישעיה מא,יד) מה תולעת זו אינה מכה את הארז אלא בפה כך אין להם לישראל אלא **תפלה** ואומר ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (בראשית מח כב) וכי בחרבו ובקשתו לקחה אלא לומר לך חרבי זו **תפלה** בקשתי זו בקשה וכה"א גור אריה יהודה וגו' (שם /בראשית/ מט ט) ואו' וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה (דברים לג ז) וכן ירמיה אמר ארור הגבר אשר יבטח באדם (ירמיה יז,ה) ו**כתפלה** מהו אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו (ירמיה יז,ז) וכן אמר דוד לגולית ... ה' הושיעה המלך יעננו ביום **קראנו** (תהלים כח,י) וכן באסא הוא אומר ויקרא אסא אל ה' אלהיו ... (דה"י יד,י), במשה מהו אומר וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וגו' וירדו אבותינו מצרימה ונצטק אל ה' וישמע קולנו (במדבר כ,יד - טז)

בראשית יוצא ל,לב:

אעבר בכל-צאנך היום הסר משם כל-שהו נקד וטלוא וכל-שה-חום בפשבים וטלוא ונקד בעזים והנה שכיך:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מטוד"ל) כי במצוותך האמנית – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **המצות ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

אָעבֵר בְּכַל-צִאנְךָ הַיּוֹם הַסֵּר מִשֵּׁם – קדמא ואולא קדמא ואולא , ראה ק"א ... ק"א
הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה – פסק נקד וְטָלוּא וְכָל-שְׂחָה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְטָלוּא וְנִקְדָּ בְּעֵזִים וְהִנְהָה שְׂכָרִי
פסק בתפקיד להעביר התאור שאחרי הפסק | **נִקְדָּ וְטָלוּא** וכו' ולהרכיבו על המלים **כָּל-שְׂחָה**
קריאה ללא פסק משמע מה מוסר מעדרי לבן **הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה נִקְדָּ וְטָלוּא וְכָל-שְׂחָה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְנִקְדָּ בְּעֵזִים**
קריאה עם פסק, היינו מהפסק והלאה משמע שכר יעקב מעדרי לבן שנשאר ללא בעלי החיים הדומים לשכר **נִקְדָּ וְטָלוּא וְכָל-שְׂחָה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְנִקְדָּ בְּעֵזִים וְהִנְהָה שְׂכָרִי**:

בראשית ויצא כט,ב:

וַיָּרָא וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה וְהִנְהָה שְׂשֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רֹבְצִים עֲלֶיהָ בִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים
וְהֶאֱבֹן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר:
הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהֶאֱבֹן – ר"ת ה-י-הו (צירוף חדש טבת),

וַיָּרָא – גרשיים וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה – דרגא מונח רביע, ב"ר פרשה ע (ה) ... ד"א וַיָּרָא וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו ציון, **וְהִנְהָה-שְׂשֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** ג' בתי דינים, דתנן ג' בתי דינים היו שם, אחד בהר הבית, ואחד בפתח העזרה, ואחד בלשכת הגזית וגו' שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידים אותו על בוריו. ...
ד"א וַיָּרָא וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו סנהדרין, **וְהִנְהָה-שְׂשֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** אלו ג' שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניו. ...
שמשם שומעין את ההלכה וגו' שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה.
ד"א וַיָּרָא וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה זו בית הכנסת. **וְהִנְהָה-שְׂשֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** אלו ג' קרואים **בִּי מִן-הַבְּאֵר** וגו' שמשם היו שומעין את התורה **וְהֶאֱבֹן גְּדֹלָה** זה היצר הרע וגו' (**פסג**) **וְהִשִּׁיבֻ אֶת-הָאֲבֹן** וגו' שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו.
וְהִנְהָה בְּאֵר בִּשְׂחָה – דרגא מונח רביע, התבנית מרמזת על יצר הרע ותיקונו ע"י בתי דינים להעמדת הדין וההלכה על בורים ובית הכנסת לחזוק בקריאת ולימוד תורה נגד יצר הרע.
והאבן גדולה אנשי המקום רואים את הקושי בבאר ובאבן הגדולה הוא היצר הרע, יעקב אבינו רואה את היכולות של הבאר והדרך לאכוף את היצר הרע.

בראשית ויצא לא,כט,ל:

[כט] יִשְׁ-לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע
וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֵלַי לְאֹמֵר הַשְּׁמֹר לָךְ מִדְּבַר עַם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע:
[ל] וְעַתָּה הִלַּךְ הַלְכָתְךָ כִּי-נִכְסַף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אֲבִיךָ לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי:
(א,אט) אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֵלַי לְאֹמֵר מונח פסק דרגא מונח רביע,
אֲמַשׁוּ – מונח פסק, מונח אפשר כי מלמד התבנית שאחרי "דרגא מונח רביע" עשויה ללמד על מספר ענינים הקשורים לתפקידה.
הסבר (א) אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר דרגא מונח רביע, בפשט לבן מייצג את הרע שבאדם הנמשך מחטא אדה"ר. **אֵלַי לְאֹמֵר** מונח רביע מרמז להגנה על יעקב מפני כל, כאן לבן.
וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם אֲמַשׁוּ אֶמֶר אֵלַי לְאֹמֵר – בכל מלה נמצא ערך ג' מ"א: אל"י א"מ א"מ אל"י א"מ; ע"פ אוצר ג' הרב י"ר פאלוך זצ"ל מ"א היא ג' ס"ת כ' מלאכיו יצוה' לך' (**תה' צא,חי**) נמצא יעקב מוגן משה צדדים (מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה ומטה) ע"י מלאכי ה' וזה תיקון למזימת לבן הממשיכה מחטא אדה"ר המרומזת בטעמי המלים **אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, שעליה נאמר ב-** (**דב' תבוא כו,ה**) **אֲרַמְלֵי אֲבָד אֲבִי** וב-**הגדה של פסח** "שלבן ביקש לעקור את הכל"

הסבר (ב) זוהר ויצא, ע"פ מונח מדבש: תרפים בעלי חלק זכר הוא המלאך ס"מ וחלק נקבה הוא הנחש. דרגא מונח רביע מרמז על חטא אדם הראשון בגלל הנחש. וגם מרמז לתיקון החטא. לבן חזר בתשובה לזמן קצר וחזר לסורו באמרו (**א,אט**) **אֵלֹהֵי אֲבִיכֶם וְאֵלֹהֵי נַחֲוֹר**. וע"פ (ב"ר פר' עד,ו) אפשר להבין שבאמרו (**א,אט**) **לָמָּה נִגְבַתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי:** חזר לסורו. אפשר כי **אֲמַשׁוּ** פסק מלמד על היפסקות שובו בתשובה, היינו שב לסורו.

הסבר (ג) וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם – קדמא ואולא, אֲמַשׁוּ – מונח פסק אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, ב"ר פרשה עד (ו) ... אמר דלמא חזר ביה (לבן רמז ליעקב רמז חיבה שיחזור אליו). (כו) ולא נטשתני לנשק לבני ולבנתי. אמר לו (יעקב) עד כדון אית ביה (ע"פ עץ יוסף ומתנות כהונה, עוד עתה יש כח בידך לנשקן, כלומר הזדמנות אחרונה, לבן הבין שיעקב לא יחזור ולכן שינה מחיבה לאיום וגילה בזיונו) **יִשְׁ-לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע (אתנה) **וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם – קדמא ואולא כעין דבר מרכזי ולבן חזר בתשובה, אֲמַשׁוּ – מונח פסק אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, אמר לית הוא מיניה. (אין הוא מין, לפיכך אמר וְאֵלֹהֵי אֲבִיכֶם ולא שכפר בעיקר.)**
אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר – דרגא מונח רביע, התבנית מרמזת על יצר הרע של לבן הגורם לו לכפור בעיקר ליעני משפחת יעקב והם מגיבים על דבריו (א,אט) לָמָּה נִגְבַתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי: א"ר אייבו כיון ששמעו השבטים כך אמרו בושונו כך אבי אמנו שלעת זקנותך אתה אומר **לָמָּה נִגְבַתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי:****

אֲמַר אֵלַי לְאֹמֵר – ס"ת ר"ר, לְאֹמֵר הַשְּׁמֹר – ס"ת ר"ר, הַשְּׁמֹר לָךְ – אותיות מש"ה רכ"ל – אפשר מרמז למדרש כי בלעם (נכד לבן) היה בעצה על משה התינוק לאבדו במים ואח"כ בגחלי אש. הַשְּׁמֹר לָךְ מִדְּבַר – ר"ת אל תקרב הל"ם (במשה בסנה) (א,אט**) **וְעַתָּה הִלַּךְ הַלְכָתְךָ – ס"ת תכ"ה, הכ"ת, כִּי-נִכְסַף נִכְסַפְתָּה – ס"ת יפ"ה, נִכְסַפְתָּה לְבֵית אֲבִיךָ – ס"ת הת"ך, הכ"ת, תכ"ה,** תכ"ה שם שבו משה רבנו הרג המצרי
הכ"ת שם שמירת הריון, ספר עבודת ישראל
הת"ך שמו של דניאל במגילת אסתר.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנית – התלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ט; **תפנית ההשערות: אהנה, סלוק = סוף-פסוק** (במקרים קוסרים ותפקידים) – להוביל; מונח – רבוי; **מקור פשט** – מוציא פשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשת; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסוק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.5 בראשית ויצא כח,י: (התשעה"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,י: ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך כל-משפחת הארץ וברוך:

בראשית ויצא כח,י: ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך כל-משפחת הארץ וברוך:
בראשית ויצא כח,י: ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך כל-משפחת הארץ וברוך:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת קידושין סט,א פרק עשרה יוחסין

נאמר ב-**משנה קידושין פ"ד,מ"א** עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל וכו'. אלו עשרה כתות הם כלל ישראל המאמינים בה' וקדושתן עשר קדושות זו למעלה מזו עד הכהן שהוא קודש הקדשים ... ודע כי כמו כן בא"י שניתן להם לישראל יש עשר קדושות זו למעלה מזו עד קודש הקדשים כדתנן פ"ק דכלים וכמו שיש בצבא מעלה עשר קדושות זו למעלה מזו כדאמרינן במדרשות (מצאנו זוהר יתרו טז,א) כן יש בצבאות שלמטה שהם כלל ישראל:

מלב"ם תורה אור דברים פרשת ניצבים כט ... ד"א חושב בכאן עשר מדרגות כמ"ש בוה"ק פ' יתרו (דף ס"ז) והענין ע"פ מ"ש המהרש"א פרק י' יוחסין דכמו שהמרכבה העליונה נכללת מעשר מדרגות ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה כן למטה קדושת ישראל זיו הדרם הוא בעשר מדרגות והם עשרה יוחסין שעלו מבבל וגו'

זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו (דף סז עמוד א) ... אמר ר"ש ריש דעמא בלחודייהו רישי דשבטין בלחודייהו נוקבי בלחודייהו ה' דרגין לימינא וה' דרגין לשמאלא הדא הוא דכתיב **(דב נצ טט) אתם נצבים היום פלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם וקניכם וישטריכם כל איש ושראול**; הא ה' דרגין לימינא, וה' דרגין לשמאלא מאן אינון, היינו דכתיב **(דב נצ טט) טפכם נשיכם וגרף אשר בקרב מתגיד מחטב עצי עד שאב מימיו**; הא ה' דרגין לשמאלא כלהו דרגין אתתקנו כגוונא דלעילא, (כל המדרגות כעין המדרגות שלמעלה) וגו'

וכתב ספר **המקנה מסכת קידושין סט,א** על דברי המהרש"א הנ"ל ויש לפרש דזה שהתפלל יעקב בפרשת ויצא **(בר' ויצא כח,י) ויהי ה' לי לאלהים** כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה **(ויהי)** ועד סוף **(ה')** שלא ימצא פסול בזרעי, **ויהי ה'** – פעמיים שם הוי"ה ואילו מצטרפת התמיכה מתבנית הטעמים **ויהי ה' לי** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין, וזה כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה **(ויהי)** ועד סוף **(ה')** **לאלהים** – סלוק, מגביל שלא ימצא (שלא יכנס) פסול בזרעי

והיינו לפי שראה יעקב בחלומו מרכבה עליונה כמ"ש **(בר' ויצא כח,י) והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמממה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו**; וראה שהם עשר מדרגות זה למעלה מזה כמ"ש מהרש"א ז"ל כנ"ל והבטיחו השי"ת להשרות שכירתו במקום ההוא (וזהו חידוש המקנה הבנוי על המהרש"א וזוהר יתרו לז,א שזה מה שיעקב ראה בחלום)

והבין (יעקב) כי כמו כן יש עשר קדושות בצבא מטה כמו בצבא מעלה וזהו שאמר לו הקדוש ברוך הוא **(בר' ויצא כח,י) ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך וכו'** ואחז"ל שהוא מרומז על הגרים (מלב"ם) על המהרש"א אומר שעשר המדרגות בעם ישראל הם הכתובים (בנצבים) שהתדבקו בישראל ופירוש **ונברכו** מלשון הברכת אילן (ראה **(בר' לך יב,ג)** תורה תמימה ע"פ (יבמות סג,א) **שתי ברכות טובות יש לי להבריך בך, רות המואביה ונעמה העמונית**), ונראה דהיינו דאמר **ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך** ופרשו חז"ל שבגלותן נמשלו לעפר ואמר לו בלשון הזה לרמוז לו על הגלות מפני שאחז"ל **[בבלי פסחים פז,ב]** שלא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתם **(יר' לא,ב) זרע אדם וזרע בהמה**: (טט) – שלא כפרש"י טובים וסכלים שבהם, ותיב"ע שאין עוונותיה נפקדין עליה, רד"ק רבוי אדם ורבוי בהמה) והיינו דקאמר שע"י שיהיה **ויהי זרעו פער הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגפה ונברכו בך** שיהיה בגלות **ונברכו בך כל-משפחת הארץ** היינו שיתוספו עליהם גרים וזה ה' בחינות יעקב שהוצרך לצאת לחוץ לארץ כדי להוציא ניצוצות שבחור"ל וכמ"ש בפ' **(בר' ויצא לא,א) לקח יעקב את כל-אשר לאבינו (טט) לקח כל ניצוצות הקדושה**, וזהו דקאמר **ונברכו בך ... וברוך**. וענין הגרים הוא כדי להשלים המרכבה בעשר בחינות ע"י גירי וחרורי וכיון שראה יעקב שהשלימות המרכבה יהי' ע"י פסולי קהל שהם ממזרים שתוקי ואסופי התפלל שלא יהיו אלו מזרעו ולא ימצא בהם פסול ושהיו הפסולים מן הגרים שיתוספו עליהם וכמ"ש דלהכי חשיב במתני' ממזרים בתר גרים (במשנה הממזרים כתובים אחרי הגרים לרמז לתפילת יעקב שלא ימצא פסול בעם ישראל מבני יעקב עצמם), וז"ש **(בר' ויצא כח,י) ויהי ה' לי לאלהים שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שאין השכינה שורה אלא על ה(משפחות) מיוחדות שבישראל, מ"מ השלמת המרכבה בעשר קדושות כמו שאמרה התורה בפרשת שלח (במ' שלח טו,טו) הקהל חטא אתת לכם ולגר הגר וגו' שהקהל נשלם על ידי כולם וגו'**

משנה מסכת קידושין פ"ד,מ"א עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל חללי גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כהני לויי וישראל מותרים לבא זה בזה לויי ישראל חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה:

עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל חללי גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי (קב – א) כהני לויי וישראל מותרים לבא זה בזה (קב – ב) לויי ישראל חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה (קב – ג) גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה: לתנא קמא הגרים לא נקראים קהל ולכן מותרים בממזר,

בבלי קידושין עג,א ... והילכתא: גר מותר בכהנת ומותר בממזרת; מותר בכהנת, לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים; ומותר בממזרות, כרבי יוסי.

הקה"ל – זקף-גדול מלמד על שלוש קבוצות בעם ישראל **חקה אתת לכם** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין עם ישראל, השונים בהלכותיהם לענין נישואין זה בזה, שבתפקידי שררה ישמשו רק מיוחדים (ראה רמב"ם להלן).

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד

[א] כאשר עלה עזרא מבבל לא השאיר שם פסול כלל אלא כהנים לויים וישראלים מיוחדים, וכך אמרו לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסלת נקיה, והעלה עמו אלו העשרה יוחסין מפני שחשש שמא יתערבו עמם, לפי שאין שם בית דין הגדול לשמור על כך, לפיכך העלים לירושלם שיש שם בית דין הגדול ולא יניחום להתערב. ונתיני, הם הגבועונים שנתגיירו בימי יהושע אשר בהם נאמר ויתנם יהושע חוטבי עצים וכו'.

[ד] ... לפי שכלל הוא אצלינו לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין, ומותר לכהנת להנשא לגר או חלל, וכל שכן הלוייה והישראלית.
[ז] פסק ההלכה שלכתחלה אין מניחין אותו (כהן?) לישא כר' אליעזר בן יעקב, ואם נשא בת גרים אין מוציאין מידו כר' יוסי, וזרעו כשר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא התורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרי ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו-1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

נעיין בפסוק בהקשר למשנה עשר יוחסין.

וּנְבָרְכֶךָ בְּךָ פֶלַח – עשר אותיות כרמז לעשר **משפחות האדמה** בעם ישראל

וּנְבָרְכֶךָ בְּךָ פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא השלמים המרכבה לעשר קדושות בצבא מטה ואלו עשרה יוחסין והשונים בהלכותיהם או ענינם זה מזה.

קהל ישראל מכיל עשרה יוחסין להשלים המרכבה כמו שכתב בספר המקנה. עיקרי ההבדלים הם בין ישראלים מיוחסין, ישראלים לא מיוחסין, גרים.

והם שונים בהלכותיהם לענין נשואין כפי שמבואר בפ"ד מסכת קידושין. מי רשאי לבוא במי. כל פרטי הדינים שבמשנה ו', כגון לגבי נשואי כהנים יש הגבלות נוספות שלא ישאו גיורת, חללה, גרושה, זונה. ראה הגבלה על מלת **וּנְבָרְכֶךָ**.

נעיין בתת-תבנית הטעמים של הכתוב **בְּךָ פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה**

ב- (**בבלי יבמות סגא**), נדרש מ- (**בר' לז יבג**) **וּנְבָרְכֶךָ בְּךָ** מלשון הברכה וחיבור לקבלת רות המואביה ונעמה העמונית כגרים הראויים לבוא בקהל. מוצע לומר שהכתוב כאן **וּנְבָרְכֶךָ בְּךָ** מלמד על קבלת גרים הראויים לבוא בקהל. אפשר כי טעם מלת **וּנְבָרְכֶךָ** מרכא = מאריך מרמז להארכת עם ישראל, וכתב **צורר המור** הברכת, הרכבת ענפים באומות העולם וכך יהיו כלולים **בְּךָ פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה**, ואילו הגרים.

פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות גרים שאינם ראויים לבוא בקהל מיידית או בכלל לא.

בְּךָ פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה – תביר מרכא טפחא, התביר מחלק ביתור לרבות ומרמז לעוד תכונה של שוני בין הפרטים.

גרים מצריים וגרים אדומיים, אינם רשאים לבוא בקהל ישראל עד דור שלישי, גרים זכרים ממואב ומעמון לא יבואו בקהל ה' אבל יכולים להתגייר ומותרים במזרת. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד, ה"ג** האסורין לבוא בקהל הם עמוני, ומואבי, וממזר, ושתוקי שלא נבדקה אמו, ואסופי, וכותי בזמן שלא היה הכותי אצלם גוי, אבל היום כבר ביארנו שהם כגויים לכל דבריהם. ואמרו ר' יהודה אוסר, ענינו ואפילו לר' יהודה שאוסר גר בממזרת מתיר גר עמוני בממזרת, לפי שכל מה שאמר ר' יהודה קהל גרים אקרי קהל וגר אסור בממזרת אם היה אותו הגר ראוי לבוא בקהל, אבל אם היה אסור לבוא בקהל הרי הוא מותר בממזרת. והלכה כר' אלעזר. ופסק ההלכה קהל גרים לא אקרי קהל וגר מותר בכהנת ומותר בממזרת.

אנציקלופדיה תלמודית כרך כה, [יפת תואר] טור יח ... ושביט שבי, לרבות כנענים שבתוכה²⁰⁰, ולמדים ממקרא זה שמקבלים גרים משבע אומות, כדעת ר' שמעון²⁰¹, ומותר לו לגיירה ולקיימה לו לאשה, ור' יהודה הסובר שאין מקבלים גרים משבע אומות²⁰², חולק על לימוד זה, שהרי אינו יכול לקיימה לו לאשה, והלכה כר' שמעון שאף כנענית יפת תואר מותר לו לקחתה לו לאשה²⁰³ (טט) – כדוגמת רחב שנשאה יהושע ויצאו מהם שמונה או עשרה נביאים כהנים).

(טור יט) יפת תואר מצרית או אדומית - שאסורה לבא בקהל, להלכה²⁰⁴ - כתבו אחרונים שהיא מותרת, שהיא בכלל ההיתר הנלמד מ"ושביט שבי"ו²⁰⁵, ובא הכתוב לרבות מצרית ואדומית²⁰⁶. ויש מצדדים לומר שכשם שהתיר הכתוב איסור נכרית, כך התיר איסור פסולי קהל (יפת תואר מצרית ואדומית שהותרה אז כבר לא נמצאת בפסולי קהל) ונסתפק אם אומרים שכיון שהותרה לו הותרה לכל ישראל, שאם לקח יפת תואר מצרית או אדומית לאשה וגירשה או מת, מותרת להנישא לישראל אחר, או לא²⁰⁹.

וּבְיַרְעֶךָ – סלוק, מגביל גר להיקרא זרע ישראל מלא עד שתהא אמו ישראל, וזה מגבילו (א) לשמש במשרות מסוימות שבהם ישמשו רק מיוחסים. **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד, ה"ה** ... וכך הסנהדרין לא יהיו אלא כהנים ולוים וישראל המיוחסים. ונבאר את זה במסכת סנהדרין, לפי שבהם אמר ה' (**במ' ב' יא, טז**) **וְהִתְיַצְבוּ שָׁם עִמָּךְ**: בדומין לך בחכמה וביראה וביוחסין.

(ב) להביא בכורים, (ג) משנה נוסח תפילתו **משנה מסכת ביכורים פ"א, מ"ד** אלו מביאין ולא קורין הגר מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו ואם היתה אמו מישראל מביא וקורא וכשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא בבית הכנסת אומר אלהי אבותיכם ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו:

ספר המקנה למד כי הסיפא של הפסוק עוסק בעשר יוחסין בעם ישראל וגם הביא רישא הפסוק **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאָרֶץ** שיהיה בגלות **וּנְבָרְכֶךָ בְּךָ פֶלַח-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה** היינו שיתוספו עליהם גרים, וזה הצענו מרומז בתת קבוצה של גרים שונים. נעיין ברישא של הפסוק ונבדוק האם וכיצד הוא מתאים לענין גרים.

בראשית ויצא כח, יד: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאָרֶץ וְיִבְרָצְתָּ יָמָה וְנִקְדְּמָה וְצִפְנָה וְנִגְבְּהָ

בבלי יבמות מז, א ... תנו רבנן: גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם?

אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם? דרשות מהכתוב שמקשרות בין זה ובין גרים (**בר' ויצא כח, יד: וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם הָאָרֶץ** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות והטעמים מהפך פשטא מלמדים שלפחות אחת מן הדרשות יוצאת מפשט הכתוב.

(א) **בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ס"ה**, (טט - דרשה א) **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרַיִם**, מה עפר הארץ אינו מתברך אלא במים, כך בניך אין מתברכין אלא בזכות התורה שנמשלה כמים, ומה עפר הארץ מבלה את כל כלי מתכות והוא קיים לעולם כך בניך מבלין את כל העולם והם קיימים לעולם,

(טט - דרשה ב) ומה עפר עשוי דיש לכל, כך בניך עשויים דיש, הה"ד (ישעיה נא) ושמתיה ביד מוגיך, מהו מוגיך אליו דממיגיך מחתיך [נ"א מכתיך] **ומיסירין אותך ומתישין את כוחך**, אפילו כן לטובתך משקשקין וממרקין לך מן חוביך ... ר' עזריה בשם ר' אחא אמר היא סימן טוב מה פלטירה זו מבלה את העוברים ואת השבים והיא קיימת לעולם, כך בניך מבלים את כל אומות העולם והם קיימים לעולם, (**בר' ויצא כח, יד: וְיִבְרָצְתָּ יָמָה וְנִקְדְּמָה וְצִפְנָה וְנִגְבְּהָ**, א"ר אבא בר כהנא את הוא תרעייא דימה, ואף-על-פי שעם ישראל בשפלות, הוא שער ים התורה להביא העולם למצב של דעת ה' כמים לים מכסים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טשור"ל) כי במצוותך האמיתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המורה התורה שבעל-פה, התשע"ט; **הצגת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מקדף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

הגמרא הבאה מלמדת שלושה דברים בגיור: בית דין לגיור, מילה וטבילה, טבילה ביום.
בבלי יבמות מו,ב ... ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה (דיינים מומחים), וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר בלילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! דלמא דאיכלעו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך ג', (במ' שלח טו,טז) **משפט** כתיב ביה (רש"י ואין משפט פחות מג'). ת"ר: מי שבא ואמר גר אני, יכול נקבלנו (רש"י: לא נצרכנו הטפת דם ברית וטבילה)? ת"ל: **אתה**, במזוהך לך. בא ועדין עמו (רש"י – שנאמן), מנין? ת"ל: (וי' קדשים יט, לג) **ס וְכִי-יָגִיר אִתְּךָ גֵר פְּאָרְצֶכֶם**. תלמוד לומר (וי' קדשים יט, לג) **ס וְכִי-יָגִיר** - מכל מקום ולקמן פריך כיון ועדין עמו פשיטא ומי בעי קרא.

- (וי' קדשים יט, לג) **ס וְכִי-יָגִיר אִתְּךָ גֵר פְּאָרְצֶכֶם לֹא תוֹנֶה אֹתוֹ:**
2. במדבר שלח טו,טו: **הִקְהֵל קְהָה אֶתְּךָ לְכֶם וְלָגֵר הֵגֵר קְהַת עוֹלָם לְדֹרְתֵיכֶם כְּכֶם פְּגַר יְהִיָּה לְפָנֵי ה'**
3. במדבר שלח טו,טז: **תְּהַרְגֵה אֶתְּךָ וּמִשְׁפַּטְךָ אֲחֵךְ יְהִיָּה לְכֶם וְלָגֵר הֵגֵר אִתְּכֶם: פ**

(בר' ויצא כח,ד) **וּפְרָצְתָּ יָמָה וְנִקְדְּמָה וּצְפִנָּה וְנִגְבְּהָ** כתוב המרמז על דרך קבלת גרים לעם ישראל
בבלי יבמות מו,א ... וחכמים אומרים: טבל ולא מל, מל ולא טבל – אין גר, עד שימול ויטבול.
 יוסבר לפי סדר המלים בפסוק קודם מל **וּפְרָצְתָּ** – תביר אותיות ברי"ת, ואח"כ טובל ב-**יָמָה וְנִקְדְּמָה** כאשר מלת וקדמ"ה מכילה אותיות ד'מקו"ה. על כך הוסיף הרב ארלנגר סנדר הי"ו שאם נשתמש במדה גורעין ומוסיפין ובמידה גימטריה נגרע אות ד' ממלת **וְנִקְדְּמָה** ונוספיה למלת **יָמָה** נקבל אותיות ימ"ה-ד ובגימטריה י"מ = נ' לכן התקבלה המלה נד"ה. ממלת **וְנִקְדְּמָה** נותרו אותיות וקמ"ה = מקו"ה, בסיכום **יָמָה וְנִקְדְּמָה** הפך ל-מקו"ה נד"ה, כנאמר ב-(יבמות מז,ב) ובמקום **שנדה טובלת**, שם גר ועבד משוחרר **טובלין**; וכל דבר שחוצץ בטבילה (נדה), חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה.
 הערה: אותיות מקו"ה שווה קו"ה מ' ועל כך הערת הרב מאיר מאזוז הי"ו אפשר לומר כי (שמ' תר' כו,ח) **וְנִקְדְּמָה** ג' אותיות **וְנִקְ** = ג' אותיות מ' סא"ה = 106, אותיות **קָה** ר"ת מ'דת ה'מים או ה'מקוה

יָמָה וְנִקְדְּמָה הפך ל-מקו"ה נד"ה, ההלכה בענין
תשובות רב נטרונאי גאון - ברודי (אופק) יורה דעה סימן רנב? צ"ל רא * וששאלתם נדה שטבלה בים, עלתה לה טבילה אילא (או לא). כך הראונו מן השמים: שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, ומקוה בו טובלין כל חייבי טבילות, נדות ויולדות ומצורעין וטמאין נבבלה ובשרץ ובעלי קריין, חוץ מזב שנאמר בו (וי' טו, טג) ורחץ בשרו במים חיים וטהר. ועכשיו כל נדות שבישראל ספק זבות הן, ואין עולה להן טבילה במקוה (וצריכות) [אלא צריכות] מים חיים (טט) והלכה שמקוה מספיק, שכן שנינו (פרה פ"ח מ"ח) כל הימים כמקוה שנאמר (בר' א, י) **וְלִמְקָנָה הַיָּמִים קָרָא יָמִים**, דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר הים הגדול כמקוה {ו} לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה, ר' יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין (שו"ע יו"ד סי' רא, ס"ק ב – נמשכים והולכים ואינן מכונסים) ופסולין לזבין ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת. ומשנה זו הלכה היא, ושנויה כאן ושנויה שוב במקואות (פ"ה מ"ד) לומר שהלכה היא, וכר' יוסי - דקיימא לן ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי - שאמר פסולין לזבין ולמצורעים, וכל נדות ספק זבות הן (טט) והלכה שמקוה מספיק.
 מחלוקת תנאים מהו הכתוב שהוא מקור לטבילת נדה וטמאים שונים (וגר ועבד) בים. ולרב נטרונאי גאון הראו מן השמים שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, וזכינו לגלות שבכתוב (בר' ויצא כח,ד) **יָמָה וְנִקְדְּמָה** מרומז הענין.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות מקואות סימן רא סעיף ה
 כזן כל הימים יש להם דין מעיין לטהר בזחילה; <ו> הילכך גל שנתלש מהים כ ובו ארבעים סאה ונפלו על האדם או על הכלים, עלתה להם טבילה.

יָמָה וְנִקְדְּמָה – מרכא טפחא, יתור לרבות על גרות בבית דין או בעדים או בידיעת בית דין, (יבמות מז,ב) גרות בינו ובין עצמו בלי ידיעת בית דין, (יבמות מח,א) גרות בעל כרחו של עבד, זכוי גרות לקטן
וּפְרָצְתָּ – תביר ממעט מתוך הרבוי הנ"ל של אופני גרות את הגרות בינו לבין עצמו שלא תחול
וְנִגְבְּהָ – הרוצה להחכים ידרים (בבא בתרא כה,ב), זוהר במקומות רבים), אומרים לגר התורה מחכימה אבל לעת עתה **וְנִגְבְּהָ** – אתנה, מגביל מודיעין לו (לגר) מקצת מצוות ועונשן, ומתן שכר,
וּצְפִנָּה – וצופנים דברים הצפונים – החמורים, **וּצְפִנָּה** – מרכא, מרבה שאחרי הגיור ילמד שאר מצוות,
וְנִגְבְּהָ – אתנה, (**בבלי יבמות מח,ב**) מגביל את הזמן שמגלגלין עם עבד ערל שלקח מעובדי כוכבים עד שיאות למול ולטבול ולקיים מצוות הנוגעות לעבד לשנים עשר חדש. אין משהים בא"י מפני הפסד טהרות, ובעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו כל עיקר שמא יספר לעכו"ם.

וּצְפִנָּה וְנִגְבְּהָ – מונה אתנה, רבוי הגבלות בקבלת גרים **בבלי יבמות מז,א** ... אין לי אלא בארץ, בח"ל מנין? תלמוד לומר. **אתה**, בכל מקום ש-**אתה**; ... (א) וחכמים אומרים: בין בארץ בין בחוצה לארץ – צריך להביא ראיה. (ב) בא הוא ועדין עמו, ... (ב) גר שנתגייר בב"ד - הרי זה גר, בינו לבין עצמו – אינו גר (ג) **בבלי יבמות מז,ב** ... נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה, חוזרים ומלין אותו שניה. נתרפא, מטבילין אותו מיד; (ג) מזהירין אותו לא לנהוג בבני ישראל כבבני נח על הגזל שבני נח נהגים על פחות משהו פרוטה (ד) הרוצה להתגייר לקבלת טובת הנאה (ד) הרוצה להתגייר כי שם עינו בבת ישראל, או היא שמה עינה בבן ישראל

בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה.
 (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.

בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה.
 (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.

יָמָה וְנִקְדְּמָה וּצְפִנָּה וְנִגְבְּהָ – ר"ת וס"ת: י"ה ו"ה ו"ה ו"ה,
איצר החכמה - פרי עץ חיים, הרב וויטאל חיים, שער התפילה, פרק ב' ע' ד ... זהו שכתב בסבא דמשפטים דף צ"ו כי לבוש הנשמה הוא אלו"ה, על פסוק בבגדו בה. וביארנו בזוהר פרשת לך לך, כי אלו"ה, ר"ל: א"ל ו"ה. פי' הדבר: כי הלבוש שהוא מא"ל, הוא נמשך אל הזו"ן, הנקראים ו"ה שבהויה. ופי' זה נתבאר אצלינו, בענין **שמות ג' כלים** שיש בספירת החסד של ז"א, ושם ביארנו כי שם הכלי האמצעי טובת הנאה (ד) הרוצה להתגייר כי שם עינו בבת ישראל,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוקי = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף-רב-מצב** של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא = תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה, עמירה שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

שבו, הוא נקרא שם אלוה, הוא בחינת אל כפול כנ"ל, שהוא במלוי גימטריא שע"ח (טט – גי' חשמ"ל) עם ו' אותיות המלוי (טט – אל"ף למ"ד = 185 כפול 2 = 370 + 6 + 2) ... וב' אותיות ו"ה שבשם אלוה, הוא ענין מה שארז"ל ו"ה עם זכרי אמ"ח, הם רמ"ח מ"ע, והבן כל זה היטב.

י"ה מיצג כתר חכמה בינה, משפיע לשלוש כלים בחדש שאולי בכל אחד יש אותיות ו"ה כמו בכלי האמצעי. תורה כמים עליונים משפעים בשלוש כלים בחדש שהם החלק העליון של ז' ספירות (מידות) חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות. התפשטות דעת ה' כמים לים מכסים, מחדשת היחוד של י"ה בו"ה בארבעה רוחות העולם ע"י העלאת ניצוצות הקדושה בכל מקום ובפרט ע"י הגרים.

אוצר החכמה – בני יששכר, מאמר חדש אלוה, מאמר א, מהות החדש ע' שעט ... דהנה (גליא רזיא, מג"ע אפן רמ"ז) במקוה תתק"ס לגין, ובו יטהר האדם את עצמו, והוא על פי הירושלמי (תרומות פ"י, ה"ה) שפסק דבריה בטלה בתתק"ס, והטעם נראה לי כי תתק"ס הוא י"ו פעמים ס', והנה כל בריה יש בה ד' יסודות, וכל יסוד כלול מכלם, הרי י"ו יסודות, על כן צריך בטול י"ו פעמים ס', והנה להיות גם האדם כאשר נמשך אחר הטמאה הטה יסודותיו אחר הטמאה והפריד את עצמו מן הקדש מחויב לבטל את עצמו אל הקדשה ולהוליד כבריה חדשה, ע"י טבילה הגר מבטל ברייתו הנכרית אל הקדושה ונולד כבריה חדשה עם לבוש נשמה אלו"ה.

גר צריך ג', מרומז ב-**(במ' שלח טו, טו) הקה"ל** – זקף-גדול בתפקיד שלוש, בית דין של שלשה, אבל כאן הלימוד ממלת **(במ' שלח טו, טו) משפ"ט** אז אולי **(במ' שלח טו, טו) הקה"ל** – זקף-גדול בתפקיד שלוש, ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה, וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר בלילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! (מפרש את הג' לעיל ולא מוסיף עוד תנאי)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מטוד"כ (כ) במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הפצת השערות: אתגז, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ופסוקים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר טפשוט**: מוציא מפתח; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.6 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,טו:

והנה אנכי עמך ושמרתיה ככל אשר-תלך והשבתיך אל-הארמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר-אם-עשיתי את אשר-דברתי לך:

רש"י – לפי שהיה ירא מעשו ומלבן. **שפת"ח** – דאם לא כן מאי אנכי עמך דמשמע מגן לך.

בראשית ויצא כח,כא: [כ] ויחד יעקב נדר לאמר אסייהנה אלהים עמדי ושמרני בדרך הנה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ויגד ללבש: [כא] ושבתי בשלום אל-בית אבי ונתה ה' לי לאלהים:

והנה אנכי – קדמא ואולא, בתפקיד סדר ובתפקיד כעין כלל מלמד, ואין בכלל אלא מה שיש בפרטיו **עמך ושמרתיה ככל אשר-**

תלך, וכדי ללמוד בכלל ופרט צריך לימוד על הסדר כמאן דאמר ב-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) הפרשה על הסדר נאמרה.

נענין במקור הבא לבירור הכלל ופרט.

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע ד רבי אבהו ור' יונתן חד אמר מסורסת היא הפרשה ואחרינא אמר על הסדר נאמרה, מ"ד

מסורסת היא הפרשה שכבר הבטיחו הקדוש ברוך הוא שנאמר (**בר ויצא כח,טו**) **והנה אנכי עמך**, והוא אומר (**בר ויצא כח,כ**) **אסייהנה**

אלהים עמדי אתמאה, מ"ד על הסדר נאמרה מה אני מקיים (**בר ויצא כח,כ**) **אסייהנה אלהים עמדי** אלא כך אמר יעקב **אם יתקיימו לי**

התנאים שאמר לי להיות עמי ולשמרני אני אקיים את נדרי, רבי אבהו ורבנן, רבי אבהו אמר (למד משני פסוקים) (**בר ויצא כח,כ**) **ויחד יעקב**

נדר לאמר אסייהנה אלהים עמדי מלשון הרע היך מה דאת אמר (ירימה ט) וידרכו את לשונם קשתם שקר, ונתן לי לחם לאכל, מגילוי עריות המד"א (בראשית לט) ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקי, (**בר ויצא כח,כא**) **ושבתי בשלום אל-בית אבי** משפחות דמים, ונתה ה' לי

לאלהים, מעבודת כוכבים,

רבנן פתירין לה בכל עניינא (ארבעה הדברים מפסוק אחד), (**בר ויצא כח,כ**) **אסייהנה אלהים עמדי ושמרני בדרך הנה אשר אנכי הולך**,

מעבודת כוכבים מגילוי עריות משפחות דמים מלה"ר, אין דרך אלא עבודת כוכבים, כמד"א (עמוס ח) הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן וחי דרך באר שבע, ואין דרך אלא גילוי עריות שנאמר (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת וגו', ואין דרך אלא שפחות דמים שנאמר (שם) משלי/א בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם וגו', ואין דרך אלא לשון הרע שגא' (בראשית לא) וישמע יעקב את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב בני לבן הוציאו על יעקב שם רע ולשון הרע).

ב-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) מבורר מהכתוב ב-(**בר ויצא כח,כ**) **אסייהנה אלהים עמדי ושמרני בדרך הנה אשר אנכי הולך** או משני הפסוקים (**בר ויצא כח,כא**), מה נכלל בדבר ה' אל יעקב ב-(**בר ויצא כח,טו**) **ושמרתיה ככל אשר-תלך**.

ובכן, הקב"ה מבטיח ארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (**בר ויצא כח,טו**) **עמך** – שמירה מלחטוא ומלהפגע (א) מעבודה זרה (ב)

מגילוי עריות (ג) משפחות דמים (ד) מלשון הרע. ויעקב מתנה נדרו-שבועתו בארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (**בר ויצא כח,כ**)

עמדי. לכן משמעות טעם מקף של **אשר-תלך** – כרב-מצב (א) שמירה (ב) הסרת שמירה. שמירה מלחטוא ומלהפגע מארבע העבירות, הסרת שמירה אם יעברו יעקב ומשפחתו על אחת מארבע העבירות האלו.

המקור הבא מלמד שיעקב ירא מעשו למרות ההבטחת ה', ומוסבר ממה שלומדים מ-(**ב"ר פ' ויצא פ' ע ד**) מדוע היה ירא.

נאמר ב-**מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דעמלק פרשה ב** ... יעקב נתן לו (הקב"ה) רמז **ולא חש שני** (**בר ויצא כח,טו**) **והנה**

אנכי עמך ושמרתיה והוא היה מפחד ויירא שני' (**בר וישלח לבח**) **ויירא יעקב מאד ויצר לו**, אדם שהקב"ה הבטיחו היה ירא ומפחד אלא שאמר יעקב אבינו אוי לי שמה יגרום החטא.

טט: יעקב הבין שכל זמן שישמר מארבע עבירות יזכה לשמירת ה', ואפשר כי חשש (א) שנשא שתי אחיות (רחל ולאה) וגם שתי

השפחות היו בנות לבן (היינו גם הן אחיות). וזה עשוי להיכלל בגלוי עריות. (ב) מהנאמר (**בר וישלח להד**) **וינתנו אלי-יעקב את כל-אלהי הנכר אשר בינם ואת-הבנות אשר באונייהם וישטן אתם יעקב תחת האלה אשר עמ'שקם**: יש ללמוד שהיה מקום לחשש של עבודה זרה, ולכן יעקב ירא מעשו.

במקור הבא מובאים מצבים של שמה גרם החטא או שלא גרם, ואח"כ נקשרם אל תבניות הטעמים של (**בר ויצא כח,טו**) **והנה אנכי וגו'**.

בבלי ברכות ד,א ... ודוד מי קרי לנפשיה חסיד (האם דוד קרא לעצמו חסיד)? והכתיב (**תהי כזיג**) **לולא האמנתי לראות בטובה'ה' בארץ חיים**:

ותנא משמיה דרבי יוסי: למה נקוד על **לולא** (טט: נקודה מעל אות למ"ד, והכלל הוא שאם רוב האותיות ללא נקודה דורשים את הלא נקוד, היינו "לוא" ובסידור אבנה המלה "לא")? – אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים

לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאן (טט: כדרשה ממלת **לולא**)! – שמה יגרום החטא; כדרכי יעקב בר אידי,

דרבי יעקב בר אידי רמי, כתיב: (**בר ויצא כח,טו**) **והנה אנכי עמך ושמרתיה ככל אשר-תלך** וכתיב: (**בר וישלח לבח**) **ויירא יעקב מאד** (טט: מפני עשו אחיו)! אמר: שמה יגרום החטא, כדנתיא: (**בר בשלח טו,טו**) **עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה'** – זו

ביאה ראשונה (טט: לא"), **עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה' עדי-יעקב עמך ה'** – זו ביאה שניה (טט: לא"); מכאן אמרו חכמים (טט: מהפסוק בפר' בשלח): ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרם החטא. (טט: בשעה שהגיע עזרא לארץ-ישראל מצא שמהעולים לפניו נשאו להם נשים נכריות)

(**בר ויצא כח,טו**) **ככל אשר-תלך והשבתיך** – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד כעין הקש כי **והנה אנכי עמך ושמרתיהך**

מותנה בקיום ארבע המצוות, ובאי קיום אחת מארבע המצוות גורם החטא ומוסרת השמירה (וחלק מהעולים בביאה שניה לא"י נשאו נשים נכריות ואפשר שהושפעו מעבודה זרה). ר' יוסף אברמסקי הי"ו הוסיף שאחרי מתן תורה בני ישראל בכי למשפחותיהם שנאסרו בקרובות, וזה מניעת ג"ע כדי שיזכו בא"י.

והשבתיך – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה י"ח מל"ב מידות ריבה וריבה את הכל, נאמר במקצת ונוהג בכל. נאמר באחד, ביעקב על שיבתו לא"י, שישמר מארבע עבירות וחל על כל שיבה של ישראל לא"י, שצריך להשמר מארבע עבירות אלו כדי לזכות בישוב א"י.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ט; **תפצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-ספוק (נקראו קיסרים ופקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקך** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שני משמות, רבוי מתפשא; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטית; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטית; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטית; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** ככעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

אבל **הדר זקנים** (**בר ויצא נח, כז**) מביא כי בני יעקב נכשלו בשלושה דברים, ואפשר להוסיף שגם לשון הרע, אלא שכולם ארעו אחרי הזרתם לא".

ד"א (**בר ויצא נח, כז**) **אסי יהיה אלהים עמדי** שלא אעבוד ע"ז. (**בר ויצא נח, כז**) **ושמרני משפיות דמים**. (**בר ויצא נח, כז**) **בדרך** מגילוי עריות שנאמר כן דרך אשה מנאפת. (**בר ויצא נח, כז**) **ונתן לי לחם**. אז (**בר ויצא נח, כז**) **עשר אעשרנו לך**. וכאשר בא יעקב לארץ שחכ אותו נדר א"ל הקדוש ברוך הוא שכחת נדרך חייך תהיה נכשל באותן שלשה דברים וכן היה נכשל בע"ז דכתיב (**בר וישלח לה, ד**) **ונתנו אלי יעקב את פלי אלהי הנכר אשר פגם**. נכשל בשפיות דמים דכתי' (**בר וישלח לה, זב**) **ונקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו**. נכשל בגילוי עריות דכתי' (**בר וישלח לה, א**) **ומצא דינה בת לאה**:

(**בר ויצא נח, טו**) **כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך**:

ויקרא רבה (וילנא) **פרשת בחוקותי פרשה לה, ב**, ד"א (**וי בח' כו, א**) **אם-בפקתי תלכו** הדא הוא דכתיב (**משלי ח, לב**) **ועתה בנים שמעו לי ואשרי דרכי ושמרו**; מדבר בעיקב דכתיב ביה (**בר ויצא נח, כז**) **ונגד יעקב נדר לאמר רבנו ור' אסי רבנו אמרי על הכל השיבו הקדוש ברוך הוא ועל הפרנסה לא השיבו**, (**בר ויצא נח, כז**) **אסי יהיה אלהים עמדי** א"ל (**בר ויצא נח, טו**) **והנה אנכי עמך** (**בר ויצא נח, כז**) **ושמרני**, א"ל (**בר ויצא נח, טו**) **ושמרתיה** (**בר ויצא נח, כז**) **בדרך הנה אשר אנכי הולך**, א"ל (**בר ויצא נח, טו**) **בכל אשר-תלך** (**בר ויצא נח, כא**) **ושבתי בשלום אל-בית אבי** א"ל (**בר ויצא נח, טו**) **ונהבתיך אל-הארמה הזאת** ועל הפרנסה לא השיבו א"ר אסי אף על הפרנסה השיבו דכתיב (**בר ויצא נח, טו**) **כי לא אעזבך** ואין לשון עזיבה האמורה כאן אלא לשון פרנסה כד"א (**תה' לו, זב**) **נערו ה'יתי גם-תקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב ונרעו מבקש-לחם**; ד"א אף על פי שזרעו ובניו הם מבקשים לחם לא ראיתי לאותו צדיק אביהם **נעזב** מיראתו של הקדוש ברוך הוא, א"ר הושעיא אשרי ילוד אשה שכך שומע מפי בוראו א"ר חנינא בר פפא אשרי (ע"פ **עץ יוסף** הקב"ה אומר **אשרי**) ואשריכם כשנתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם א"ר אחא אף לבניו אמר כן שנאמר (**משלי ח, לב**) **ועתה בנים שמעו לי** אשרי ואשריכם לכשתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם אימתי כשתשמרו את תורתי שנאמר (**וי בח' כו, א**) **אם-בפקתי תלכו**.

עץ יוסף אמר ר' חנינא אשרי ואשריכם וכוונת ר' חנינא לומר שמה שאמר (**משלי ח, לב**) **ואשרי דרכי ושמרו** ולא קאמר אשריכם דרכי תשמורו כמה שאמר **שמעו לי** לנוכח. הוא לרמוז דקרינן נמי **אשרי** כי כביכול הקב"ה אומר שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו. מה שאין כן כשאינן מקיימין תורתו שיצטרך להתאכזר עליהם ומשנה מדתו.

כי לא אעזבך – יתיב מונח זקף-קטן, **כי** – יתיב בתפקיד דווקא כך, לפחות כך. ומשמעות תבנית הטעמים "תיב מונח זקף-קטן" דווקא שני דברים משמעם **אעזבך** כפי' **רד"ק** (**תה' לו, זב**) **ולא-ראיתי צדיק נעזב** ונעזב, הוא שיחסר לו לחם ושמלה. וכך ביקש יעקב אבינו (**בר ויצא נח, כז**) **ונתן לי לחם לאכל ונגד לקבש**. כלומר כדי חיותי לבד, ואמר לו האל יתברך (**בר ויצא נח, טו**) **כי לא אעזבך**, נראה כי מי שחסר (ט"ט: שני) אלה נקרא נעזב; אפשר כי חסר לחם נקרא נעזב מסיפא של (**תה' לו, זב**) **נרעו מבקש-לחם**; וע"פ **הריב"א** ב- (**בר ויצא נח, כז**) חסר בגד נקרא נעזב שנאמר להפך על הגר (**דב' עקב יג, יח**) **ואהב לך ללחם ולשמלה**; (כך גם אפשר ללמוד על הלחם). וב-**הדר זקנים** (**בר ויצא נח, כז**) למד על הלחם מ- (**תה' לו, זב**) **נרעו מבקש-לחם**; ובגד למד מדכתיב (**בר ויצא נח, טו**) **ושמרתיה** ומצינו שמירה גבי בגדים דכתיב (**משלי כב, ה**) **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם**:

כי לא אעזבך – יתיב בתפקיד (פשטא מלעלית) זקף-קטן שתי דרשות, ביחד שתי דרשות בפשט הכתוב, הקב"ה מבטיח (א) פרנסה (ב) שהצדיק לא נעזב מיראתו של הקב"ה (שלא כמאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) וע"פ **עץ יוסף** כביכול הקב"ה אומר **אשרי** ופרושו, שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישלח סימן ב

ר' אושעיא אמר אף על הפרנסה השיבו, שנאמר (**בר ויצא נח, טו**) **כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך**; למה אמר שתי פעמים **אשר אשר**, כביכול דבר קשה, אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא אשרי ואשריך כשעשה לך הדבר הזה, חזר ותבע ושבתי בשלום (שם שם /בראשית כ"ח/ כא), א"ל (**בר ויצא נח, טו**) **ונהבתיך**, אמר ר' חנינא ב"ר יצחק אשרי לילוד אשה שכך שמע מבוראו, ראו כל מה שתבע מבוראו הבטיחו, ועל כל ההבטחות הללו הוא משלח ואומר כה תאמרן לאדני לעשו, הוי יפה נאמר מחזיק באזני כלב, אימתי כששלח יעקב אצל עשו.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש אפשר שהכוונה להקיש מהפשט הנאמר על ישראל אל ה'. (שואל **מדרש תנחומא**) למה אמר שתי פעמים ב- (**בר ויצא נח, טו**) **אשר אשר**, כביכול דבר קשה, (ועונה) אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא **אשרי ואשריך** מלת "אשר" אחת נדרשת אשרי (ע"פ **עץ יוסף** כביכול הקב"ה אומר **אשרי** על עצמו) שישראל מקיימין תורתו, מלת "אשר" אחת נדרשת על אשרי עם ישראל שמקיימין את תורת ה'.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, וזה כפי' **רד"ק** (**בר ויצא נח, טו**) **כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי** – אם כן לא יעזבנו לעולם, כי ההבטחה לו כל ימינו לעולם ולזרעו ואחריו: אלא שהרד"ק לומד זאת מהכתוב **אשר אם** - כפל ענין לחזק הדבר, כי די לו באשר או באם:

הדר זקנים (**בר ויצא נח, טו**) **עד אשר אם-עשיתי**. יש עד שאין לו הפסק לעולם כמו (**תה' קג, ז**) **מעולם ועד-עולם**. ואפשר להסביר כי שם טעם יתיב של מלת **עד** מרמז על "יושב" דווקא כך יציב בשופעו (**תה' קג, ז**) **וחסד ה' מעולם ועד-עולם עלי-יראיו וצדקתו לבני בנים**:

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנית – החלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, השע"ט; **תפנית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להוביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפְּקָא = טרְקָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפְּקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרָגָא תְּבִיר טפְּקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטית; מרכא תְּבִיר טפְּקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטית; תְּבִיר מרכא טפְּקָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטית; מְקָר – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלשא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה, תלשא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פ"ר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.7 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,י: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

[בעל הטורים] – מְשָׁנָתוֹ – (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו [ב"ר ס"ט ז'] מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

[הרב כי טוב] – ויכשהו, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושאחרי כן. (תנ"י ויצא ג; הה"ק מהר"ם מפריש; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל) **[מלבוש לשבת וי"ט – הרב מר"ה ישכר בעריש האדמו"ר מזידיטשוב]**

פ"י על הטעמים ודקא סגול סעיף כז – **וַיִּיקַץ**... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבא למוחין גדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאיאת במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ (מתנות כהונה) ובדברי אא"ז מו"ר צוק"ל. טט: ראה להלן (א) **[תו"ש קנב]** זכה לנבואה ונהפך לאיש אחר, (ב) **[זוהר כרך א (בראשית) ויצא קמא,ב]**, הכנה להביא ליחוד קוב"ה ושכינתיה

וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסיף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקתו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואצל עליו להיות ככור נבחר לברכות.

[כח,טז] – זקף-גדול (גרסת כתר, מכון ממרא – כת"י לנינגרד) (גרסת תורה שלמה, מגנס, קורן, איש מצליח וַיֹּאמֶר – רביע)

[כח,טז] – זקף-גדול בתפקיד לדרוש את הכתוב אחריו שלש פעמים:

(טט: א) **[ב"ר (וילנא) ויצא סט,ז] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ**, ר' יוחנן אמר ממשנתו, **[כח,טז] וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, אכן השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע, **[תו"ש קי"ט]** ב-**[לקח טוב]** וַיֹּאמֶר לעצמו: **אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, אֲכֹל מלמד שהשכינה בבית המקדש בין בני ובין חרב.

(טט: ב) **[תו"ש קנב]** ב-**[וילקוט תימני (כת"י)] (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, אמרו מלמד שנגלה עליו בבית דין (טט: של מעלה) של שבעים ואחד מנין **אֲכֹל**. **[תו"ש קנב]** בהערה ... ובכת"י פ"י ר' יואל עה"ת ואמר **אֲכֹל יֵשׁ** רמז "יש עולמות" (טט: אולי כוונתו ל"יש עולמות אלא שהביא מלה הכתובה כדרך התורה קודם מונה מספר קטן (כאן יו"ד) ואחריו מספר גדול (כאן ש"ן) בשמ"ר דוד ליפסקי ה"ו, כולל נתיבות צבי). **יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה** אכן בגימ' ע"א סנהדרין ואצלם **יֵשׁ ה'** שהשכינה שרויה ביניהם. ועיין בפ"י **[ריקאנטין]** וטעם **[כח,טז] אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה** כתרוממו, כי השכינה נקראת יש, שנאמר **[משלי ח,כא]** **לְהַנְחִיל אֶהְבִּיאוּ יֵשׁ וְאַצְרְתִּיהֶם אֲמַלְאוּ**. פ.

אֲכֹל יֵשׁ ה' – פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות בפשט (טט: א) ה' נגלה אל יעקב בבית דין של ע"א (טט: ב) שכינה שרויה בסנהדרין של ע"א.

(טט: ג) **[תו"ש קנא]** ב-**[מדרש הגדול] (כח,טז) אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, זה הר המוריה שהשכינה בו לעולם וקיימא לן שכינה במערב. **[תו"ש קנא]** בהערה מביא **[שמר"ר פ"ב]** דלא זזה שכינה מכותל מערבי.

אם (טט: א) שכינה במקום בית המקדש שונה מ-(טט: ג) משכינה בהר המוריה אז לפנינו שלוש דרשות מ-**[כח,טז] וַיֹּאמֶר** – זקף-גדול. ואז הדרשה הבאה היא רביעית. ואם (טט: א) ו-1 (טט: ג) הן אותן דרשות אז הדרשה הבאה היא השלישית

(טט: ג א ד) **[תו"ש קנב]** ב-**[מדרש הגדול] (כח,טז) בְּמָקוֹם הַזֶּה**, זה מקום לנבואה, כענין שנאמר **[ש"מ תשא לג,א]** **הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל-הַצֹּר**: אם לעיל שלוש דרשות אז זאת דרשה רביעית מ-**[כח,טז] וַיֹּאמֶר** – רביע.

[תו"ש קנב] בהערה מביא ב-**[מר"נ ח"ב פמ"ה]** שאמר יעקב אבינו כאשר התעורר מחלום הנבואה הוא, לא אמר שזה חלום, אבל פסק ואמר **[כח,טז] אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, וכן ההוא במדרש הגדול האמין בלבו שהוא חלום של נבואה ... ובכת"י **[אור האפלה] (כח,טז) וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה**, ... עדיין לא ידע שכן היא דרך הנבואה, ... ובכת"י **[חמאת החמדה] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ** ומצא רוח אחרת עמו ונהפך לאיש אחר וידע שאין זה החלום ככל החלומות וידע שה-**[כח,טז] מְקוֹם הַזֶּה** גרם לו

[כח,טז] בְּמָקוֹם – טפחא בתפקיד שנוי ביעקב ונהפך לאיש אחר

הַזֶּה – אתנח, מגביל שהשנוי ביעקב חל דווקא במקום זה ולא יכל לחול במקום אחר.

עוד מביא ב-**[מדרש הגדול]** ד"א ידע שכל מה שבעליונים ושבתחוננים הוא בגופו של אדם והוא עולם בפני עצמו לכך נאמר **[כח,טז] וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי**: עיין לעיל מאמר עב. עט. דדרשו הפסוק **[כח,יב] סֵלֶם מִצֵּב אֲרָצָה** על האדם. ע"פ **[תו"ש עב]** הסולם זאת התפלה המגיעה עד לקב"ה ע"י הזכרת שמו.

ההטעמה (כח,טז) – זקף-גדול ולא ברביע מתאימה לדרשות הבאות בהן לטעם זקף-גדול יש תפקיד נוסף לתפקיד של שלוש.

דרשה (א): בראשית ויצא כח,טז: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֵשׁ ה' – זקף-גדול ... זקף-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנח) מרמז לשנוי גדול, עליית מדרגה כדי להביא לשנוי גדול, התעוררות דלתתא המביאה להיתעוררותא דלעילא.

[זוהר כרך א (בראשית) פרשת ויצא [המתחיל בדף קמו עמוד ב]]

... ועד דיעקב לא אתנסיב (לא נשא אשה) לא אתמר באתגליא יתיר (לא זכה למאמר אלקי יותר גלוי), ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא (אלא לגלוי של לומד תורה), לבתר דאתנסיב ואולידי אתמר ליה באתגליא (לאחר שנשא אשה והוליד זכה למאמר אלקי יותר גלוי) הדא הוא דכתיב **[בר' וישלח לג,ב]** **וַיִּצְבְּשָׁם מִזֶּבַח וַיִּקְרְאוּלוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל**: ס מהכא אוליפנא מא דלא אשתלים לתתא לא אשתלים לעילא (מכאן למד שמה שלא בא לשלמות למטה לא בא לשלמות למעלה), שאני יעקב דאשתלים לעילא ותתא אבל לא באתגליא (שונה יעקב שבא לשלמות למעלה ולמטה אבל לא בגלוי), ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא לא, אלא חמא דישתלים לבתר זמנא (באותה שעה לא היה שלם, אלא ראה שהשלים לאחר זמן), ואי תימא הא כתיב **[בר' ויצא כח,טז]** **וְהִנֵּה אָנֹכִי עֹמֵד וְשֹׁמֵר תִּיבְּךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תִּלְדָּךְ**, אלא אשגחוטא דקודשא בריך הוא ונטירו דיליה לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דאצטרין ליה בהאי עלמא (שמירת ה' ליעקב בעולם הזה) אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים (שמירת ה' ליעקב בעולם העליון הובטחה רק משהשלים עצמו בנשואין והולדת ילדים): ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, ט: **שָׁם** – טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הַתְּשׁוּבָה הַחֲשׁוּבָה**, **אֲתָנָה**, **סְלוּק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מוֹנָה** – רבוי; **מִמְּךָ פִּשְׁטָא** – מוציא מפשט; **מִרְכָּא** = **מִאֲרִיךְ**, רבוי; **דְּרָגָה** – מצרף; **תְּבִיר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טַפְּחָא** – **טַרְחָא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מִרְכָּא טַפְּחָא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דְּרָגָה תְּבִיר טַפְּחָא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מִרְכָּא תְּבִיר טַפְּחָא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תְּבִיר מִרְכָּא טַפְּחָא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מִקְרָה** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פִּסְקוּ** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זַרְקָא סְגוּלָּה** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פִּשְׁטָא** – פשוט, 1; **זַרְקָא-קֶטְוִן** – 2; **זַרְקָא-גְדוּלָּה** – 3; **רַבִּיעַ** – 4; **מִנְהוּ רַבִּיעַ** – לפחות 4; ...; **זַרְקָא-קֶטְוִן** ... **זַרְקָא-קֶטְוִן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אֲוֹלָא** = **גִּרְשִׁימָא** – יוצא מהענין; **קְדָמָא וְאֲוֹלָא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דְּרוּשׁ בְּפִסְקוּ בְּכַעֲנִין חֵלְק מִי"ג מִידוֹת דְּר' יִשְׁמַעֲלֵל תְּלִישָׁא-קֶטְוִן** = **תְּרַסָּא** – **דְּרוּשׁ בְּפִסְקוּ שְׁעוּר**, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תְּלִישָׁא-גְדוּלָּה** = **תְּלִישָׁא** – **דְּרוּשׁ בְּפִסְקוּ וּלְפָנָיו שְׁעוּר** מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פִּרְ** – **דְּרוּשׁ מִהַפְּסוּק רִעִיו לְנוֹשָׁא אַחַר בְּהִלְכָּה**

(בר' ויצא כח,טו) וַיִּיקָן יַעֲקֹב יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמִקְוִם הַזֶּה וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי: וכי תוהוה הוא (כי תתמה שיעקב) דלא ידע אלא מאי וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי כמה דאת (כדוגמת המלך שאול) אמר (שמ"א יג,יב) וּפְגַנְי ה' לֹא חֲלִיתִי, אמר וכי כל האי אתגלי לי ולא אסתכלנא למנדע אֲנִי (הסולם) שם השכינה) ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים (לא בדקתי לדעת תחת כנפי השכינה להיות אדם שלם, כוונתו ע"פ [זוהר בהיר] שאינו יכול ליהוד השכינה שהיא סוד מקו"ם עם יסוד דזעיר אנפין (ז"א) כי עדיין לא נשא אשה), ת"ח כתיב (בר' תול' כה,כב) וַיֹּאמֶר אֲמִינִי לְמַה זֶה אֲנִי. כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא [דף קנ עמוד ב] דהוויא שכינתא במשכנהא וצליאת תמן, כיון דחמאת עאקו דילה במעאה מה כתיב (בר' תול' כה,כב) וַתֵּלֶךְ לְדַרְשׁ אֶת־ה': נפקת מדרגא דא לדרגא דא לדרגא אחרא דאיהו הו"ה (למד מרבקה שכל יום ראתה אור שכינה) (הסולם) אֲנִי שם השכינה) ששרתה במשכנה והתפללה שם, אבל כאשר כאבה במעיה כי (בר' תול' כה,כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים יצאה מדרגה שבה התפללה (הסולם) אֲנִי שם השכינה) ועלתה מדרגה בתפילתה להו"ה. אֲנִי – אתנח כמגביל, כעין אין האסיר מוציא עצמו הבית האסורים, כאן רבקה הייתה צריכה עזרת מי שהשיג התגלות אלוקות גבוהה יותר. כמו רבי שמעון בווהר שנאמר לפני כל נדרי (שמ' תשא לב,לב) וְאֲמַרְתִּי מִתְּנִינִי לַיהוָה אֲשֶׁר פָּתַחְתִּי: (ותבנית טעמים דומה גם ב-שמ' תשא לב,ב) לְדַרְשׁ בִּי שְׁתַּח עִמָּךְ שאינו בווהר הזה) רבי שמעון כמו משה רבנו עולה במדרגות אלקיות בספירות עד לדרגא הגבוהה ומבקש מחילה לישראל. ואפשר להסביר ע"פ [אגרת הרמב"ן עם פי' אגרת פתוחה ע' קו [אוצר החכמה]] ע"י התפילה יוכל להבין יותר התגלות אלוקות ממה שהשיג עד עתה.

בגיני כך אמר יעקב וכי כל כך חמינא וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי: בגין דהוה בלחודוי (שהיה לבד, לא נשוי) ולא עאל תחות גדפי דשכינתא, (בר' ויצא כח,יז) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה, מלה דא לתרין סטרין איהו ((הסולם) ענין זה לשני צדדים הוא), **מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה** חד על ההוא מקום דקאמר בקדמיתא (זה השכינה), וחד על את קיימא קדישא דלא בעיא לאתבטלא ((הסולם) אחד על אות ברית קודש שלא צריך להתבטל), ואף על גב דאינהו תרי סטריי חד הוא (ואע"פ שהם שתי בחינות, יסוד ומלכות), אמר (בר' ויצא כח,יז) אֵין זֶה בִּי אֲסִיבִית אֲלֵהֶם, אֵין זֶה למהוי בטיל, אֵין זֶה לאשתכחא בלחודוי קיימא דילה לאו איהו (אין זה – יסוד – ראוי להמצא לבדו) אלא בִּית אֲלֵהֶם (שהיא הנוקבא) לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין ולאקרא ביה ברכאן מכל שייפי גופא (יסוד משתמש במלכות לעשות בה פירות ולהשפיע לה ברכות מכל אברי הגוף) דהא הוא תרעא דכל גופא (יסוד הוא השער) דהא הוא דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם: (תפארת הנקרא גוף ונקרא גם כן שמים) דא תרעא דגופא ודאי תרעא איהו לאקרא (להשפיע) ברכאן לתתא אחיד לעילא ואחיד לתתא, אחיד לעילא (אחוז למעלה) דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם לתתא (אחוז למטה) דכתיב אֵין זֶה בִּי אֲסִיבִית אֲלֵהֶם, (נמצא יסוד אחוז במלכות) ועל דא וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה ובני נשא לא משגחן ביקרא (לא משגיחים בכבודו של יסוד) דביה למהוי ביה שלים (להיות שלם) לעילא ותתא,

[אוצר החכמה][זוהר בהיר – ד, הרב אייכנשטיין יצחק אייזיק מנחם ע' מה] אדם שאנו נשוי אשה אינו יכול להביא ליחוד קוב"ה ושכינתה, רק אחרי נשואיו יכול להביא ליחוד קוב"ה ושכינתה. [תניא איגרות הקודש] לימוד תורה בקול וקיום המצוות גורם לאדם העליון של הלומד להשפיע לעולמות עליונים. המדרש אומר שהאמהות היו עקרות. כדי שרבקה תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים, כדי שרחל תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים, השנויים האלה הם מלמטה כלפי מעלה תפלת הצדיקים יצחק ויעקב, משפיעה מלמטה למעלה. כדי שיעקב יגרום ליחוד קוב"ה ושכינתה, הוא היה צריך להיות נשוי ואב לילדים, וקיום מצוות הנישואין של הצדיק בעולם הזה פועלת יחוד בעולמות עליונים.

[אמרי נועם, הרב הורוויץ מאיר בן אליעזר, מועדים וחדשי השנה חסידות {3} ע' 143, התרנ"ו [ע"פ אוצר החכמה]] זק"ף גדול"ז זק"ף קט"ן עולה יסוד"ד מלכות"ת כי בחי' דכר נקרא גדול ובחי' נוקבא הוא בקטנות. ועיין בתקון חד ועשרין דף ג"ה ע"א שופר מהופך זקף קטן ההוא אתמר בי' (בר' וישלח לב,יא) קִטְנִיתִי מִפֶּלֶא הַאֲמֵת, אודקיף ואיקרי זקף גדול כו' ומהפכין מה"ד (מדת הדיון) למדה"ר (מדת הרחמים) ע"ש. (האם לאמרי נועם הייתה גירסה – קטנתי בוקף-גדול?, גירסת קורן ברביעל, רד"ק ומנחת שי לא מעירים על כך). וזהו תקע"ו בשופר, תקע"ו עולה זק"ף קט"ן זק"ף גדול"ז שיתהפך ע"י השופר וזהו משפט לאלקי יעקב דייקא שנאמר בו קטנתי עיין בתקונים ד"ס ע"ב

זקף-קטן זקף-גדול בין שני קיסרים (סלוק ... אתנח ... סלוק), 204 מופעים בתורה ב-202 פסוקים כשהם צמודים זה לזה. כעין סדר השתלשלות, השפעה מלמעלה למטה.

זקף-גדול ... זקף-קטן, 23 מופעים בתורה בין שני קיסרים, בדרך כלל יש ביניהם עוד לפחות טעם אחד, יש מלה או מלים ביניהם. כעין התעוררות גדולה מלמטה למעלה לבקש תיקון, להפוך מדת הדיון למדת הרחמים, לחדש השפעה ע"י תפילה של התעלות .

[מאור ושמש בראשית פרשת ויצא] ונראה לבאר, דהנה ידוע שיעקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו - הוא על ידי התורה והתפלה. ולא יוכל להיות אחד בלא שני, כי לא עם הארץ חסיד (אבות פ"ב מ"ה). וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו, כמאמר חכמינו ז"ל (יבמות קט ב) כל האומר אין [לו] אלא תורה - אין לו תורה, כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה - יכול לבוא לקדושה גדולה כשולמד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה. אמנם, אף על פי כן לא יוכל לבא לעיקר היראה והאהבה וההשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו - רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות, כידוע מכל ספרי הקדושים. והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ברכות כו ב) ויפגע במקום - שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה. ומצינו (מגילה יז א) שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם וַיִּבְרַךְ ולמד תורה, נמצא ידע סוד התורה. אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו עד עתה שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה.

טט: השגת אלוקות ע"י תורה ותפלה. לבוא אל עיקר היראה והאהבה להשיג אלוקותו רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות.

דרשה (ב): **בראשית ויצא כח,יז: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה בִּי אֲסִיבִית אֲלֵהֶם וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם: [מדרש אגדה (בובר)] (בר' ויצא כח,יז) מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה**. אמרו חכמינו ראה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. בנוי שנאמר מה נורא המקום הזה. וחרב, שנאמר אין זה. ובנוי, שנאמר כי אם בית אלהים וגו': **דְּבַר אַחַר (בר' ויצא כח,יז) מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה**. ראוי לירא מן המקום: (כח,יז) וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם. מלמד שהשכים יעקב אבינו וראה שכינה למעלה מראשו (טט: (כח,יז) וַיֹּאמֶר – זקף-גדול, צורת הטעם כעין האותיות י' ל' ו' שהג' שלהן עולה שם הו"ה, שהוא נקרא כבוד ה' ואפשר שזה כוונת [מדרש אגדה (בובר)] בכתוב (בר' ויצא כח,טו) וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ שִׁמְלֵמוֹד שהשכים יעקב אבינו וראה שכינה למעלה מראשו (היינו שם הו"ה מעל אות יו"ד של וַיֹּאמֶר יעקב) ונתפחד, שהי' המלאכים עולים ויורדים בו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"כ) כי במצוותך האמנית – התלים קי"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ט; **הצגת ההשערות**: **אנחה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנא** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.9 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,י: ויהאבן הזאת אשר-שמתו מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן-לי עשר אעשרנו לך:

בראשית ויצא כט,א: וישא יעקב רגליו ויגלף ארצה בני-קדם:

(בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ח (כט,א) וישא יעקב רגליו א"ר אחא (משלי יד,ל) תני בשרים לב מרפא. כיון

שנתבשר בשורה טובה טעין ליביה ית רגלוהי, הדא אמר הכריסא טענא רגליא,

אבן עזרא (משלי יד,ל) ... הלב הטוב והשמח שירפא הגוף בשמחתו:

[תורה שלמה ב] וישא יעקב רגליו אמרו רבותנו כל בני אדם רגליהם סובלות אותם, אבל יעקב הוא נושא את רגליו שנאמר וישא

יעקב רגליו [תנ"י ברי' ויצא ח,א] [תורה שלמה ג] וישא יעקב רגליו משם נשא את רגליו וכהרף עין בא לחרן שני וישא יעקב

רגליו ואומר (ברי' ויצא ח,א) ויצא יעקב מבאר שבע [פרקי דר' אליעזר פל"ה]

[תורה שלמה הערה א] לקמן מאמר ב ותוב"ע וראה פירש"י כריסא טענא רגליא הכרס נושא את הרגלים אם כרסו מלא ונפשו רחבה

עליו קל הוא ברגליו (מת"כ מתנות כהונה?). ובלקח טוב וישא יעקב רגליו ללמדך שבשורה טובה נותנת כח לאדם, שכיון שנתבשר

יעקב אבינו נשא רגליו. ד"א ססעד ועמד והלך. וע' בשכ"ט ובמדרש אגדה וישא יעקב רגליו לעולם רגליו של אדם נושאין אותו

ויעקב נשא את רגליו אלא מלמד שנעשה קל מרוב השמחה שהיה לו מפני שאמר לו הקב"ה ארצה בני קדם, וצ"ע. [תורה שלמה

הערה ב] התחלת המאמר ויעקב אבינו אף הוא הקפיץ הקב"ה את הארץ לפניו שנאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרגה אמרו

רבתינו כו' ועפ"ז נראה דהכונה לדרוש שהיה לו קפיצת הדרך כהדרש לפנינו וגו'.

(כט,א) וישא יעקב – (סלוק) מרכא טפחא אפשר שבתפקיד כעין מידת סמוכים, שהיא כעין פתוח מהמידות (כב) ו/או (כג) מל"ב מידות של

רבי אלעזר בריה"ג מידה (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, רמז ללמוד מענין מסוים בחצי פסוק או

פסוק (א) אל פסוק (ב) ולפעמים ירמז ללמוד מ- (ב) ל- (א). כאן הבשורה הטובה שבסוף (ברי' ויצא כח) עליה יעקב עושה נדר היא הגורם

לנשיאת רגלים קלה עד לקפיצת הדרך מארץ כנען לחרן.

ויגלף ארצה בני-קדם: טפחא כשנוי ורבוי, מרכא מקף סלוק

[רד"ק (כט,א) ויגלף ארצה בני-קדם: כי הארץ מזרחית לארץ ישראל, והעיר הסמוכה לספר ארץ כנען הוא חרן כמו שכתבנו, אלא

כלל ואמר ארצה בני קדם, שיצא מארץ כנען לארץ בני קדם, ובהיותו קרוב לחרן ראה באר אחד בשדה:

בני-קדם: - מקף כבורר בין איזורים שונים ממזרח לארץ כנען,

ארצה בני-קדם – מרכא סלוק, רבוי הגבלות שמכל האיזורים שממזרח לארץ כנען הגביל יעקב עצמו אל העיר חרן.

(כט,א) ויגלף – טפחא כשנוי ורבוי, אמנם הפירוש הבא מדבר על הרישא של הפסוק אבל אפשר סופו מעיד על שני בהליכת יעקב, שקודם

להבטחה הלך ברפיון רגליים כאדם הבורח מבית אביו עצב וגו' [רד"ק] ואחרי ההבטחה הלך בזריזות. [ר' יוסף בכור שור] (כט,א) וישא

יעקב רגליו. מאחר שהבטיחו הקדוש ברוך הוא נראה לו כאילו פורח, ונושא רגליו, והלך בזריזות.

בראשית ויצא כט,ב: וירא והנה באר בשדה והנה-שם שלשה עדר-צאן רבצים עליה פי מן-הבאר ההוא ישקו העדרים

והאבן גדלה על-פי הבאר: [ג] ונאספו-שמה כל-העדרים ויגללו את-האבן מעל-פי הבאר והשקו את-הצאן

והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה:

וירא – גרשיים והנה באר בשדה - דרגא מונח רביע. תבנית טעמים העשויה להיות תבנית מורכבת של שלוש תבניות

(א) מונח רביע – כמרמזו ללמוד לפחות ארבעה לימודים וה-[בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ח] לומד כאן ששה

לימודים ולימוד שביעי מ-[בר' ויצא פרשה ע סימן ט]

(ב) דרגא מונח רביע – תיקון לחטא אדה"ר ויצר הרע

(ג) גרשיים מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל כולו.

והנה-שם שלשה עדר-צאן – גרשיים מהפך פשטא כעין יצא להקל ולא להחמיר

באר בשדה – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה לימודים ואכן [בראשית רבה ויצא (ע ח)] מביא ששה דרושים ל-(כט,א,ב,ג),

... (כט,א) וירא והנה באר בשדה, רבי חמא בר חנינא פתר ביה שית שיטיין (ט: רבי חמא דורש ששה דרושים ב-(כט,א,ב,ג),

(ט: דרוש א) (ובתוכו ששה דרושים) (ט: א) והנה באר בשדה זו הבאר, (ט: ב) והנה-שם שלשה עדר-צאן, משה ואהרן ומרים, (ט: ג)

ג) פי מן-הבאר ההוא ישקו העדרים שמשם כל אחד ואחד מושך מים לדגלו ולשבטו ולמשפחתו, (ט: ד) והאבן גדלה על-פי

הבאר: א"ר חנינא כמלא פי כברה קטנה היה בה (ט: היה בה נקב לכלי שאיבה קטן שלא להשקיית העדרים), (ט: ה) (כט,א) ונאספו-שמה

כל-העדרים ויגללו, בשעת המחנות (ט: הניית השבטים במדבר), (ט: ו) והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה: בשעת מסעות

היתה חזרת לאיתנה,

(ט: דרוש ב) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א (כט,א) והנה באר בשדה זו ציון, והנה-שם שלשה עדר-צאן, אלו שלשה רגלים, פי מן-הבאר

ההוא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדלה, זו שמחת בית השואבה, א"ר הושעיא למה היו קוראים אותו בית

השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש, (כט,א) ונאספו-שמה כל-העדרים, באים מלבוא חמת ועד נחל מצרים, (כט,א) ויגללו

את-האבן וגו', שמשם היו שואבים רוח הקודש, והשיבו את-האבן, מונח לרגל הבא,

(ט: דרוש ג) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א (כט,א) והנה באר בשדה, זו ציון, והנה-שם שלשה עדר-צאן, אלו שלשה בתי דינים, דתנן

שלשה בתי דינים היו שם אחד בהר הבית ואחד בפתח העזרה ואחד בלשכת הגזית, פי מן-הבאר ההוא וגו', שמשם היו שומעין את

הדין, והאבן גדלה, זה ב"ד הגדול שבלשכת הגזית, (כט,א) ונאספו-שמה כל-העדרים אלו בתי דינים שבא"י, (כט,א) ויגללו

את-האבן, שמשם היו שומעין את הדין, והשיבו את-האבן, שהיו נושאים ונותנין בדין עד שמעמידין אותו על כורו,

(ט: דרוש ד) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א, והנה-שם שלשה עדר-צאן וירא והנה באר זו ציון, והנה-שם שלשה עדר-צאן, אלו שלשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני וטוב טעם (ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט: שם; טעמי המקרא התורה שבעל פה, התשע"ט; **מצבת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב ששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

מלכיות ראשונות, **פי מן-הבאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר**, זו זכות אבות, **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, זו מלכות רומי שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ**: לעתיד לבא זכות אבות עומדת,

(טט: דרוש ה) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א **(כט,ג) וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה**, זו סנהדרין, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר**: זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה **(תו"ש הערה יב) [ירושלמי סנה' פ"א,ה"ב]** חותך בפלפולו ומכריע את ההלכה וב-**[שכ"ט (שכל טוב)]** מוסיף נושאים ונותנים בהלכות וספיקות ז' שבתות עד שמעמידים אותו על פרקו ואולי מרמז לזמן מושב זה בז' שבועות שבין פסח לעצרת שלא כל עולי הרגלים הרחוקים חזרו למקומם מיד), **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ**: שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה,

(טט: דרוש ו) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א **(כט,ג) וְנָרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה**, זה בית הכנסת, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה קרואים, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ**, שמשם היו שומעים את התורה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה**, זה יצר הרע, **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, זה הצבור, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את התורה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן** וגו', שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו.

(טט: דרוש ז) (ובתוכו 7 דרושים, שניים מהם בשמיעת עשרת הדברות) **(בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ט)** ר' יוחנן פתר לה כסיני (ובתוכו 7 דרושים) **(כט,ג) וְנָרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה** זה סיני, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה** וגו', כהנים לויים וישראלים, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא**, שמשם שמעו עשרת הדברות, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה** זו שכניה, **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום ר' שמואל שאילו היו (שם) ישראל חסרים עוד אחד לא היו (כדיי (טט: ראוים)) מקבלים את התורה, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעים את הקול ושמעו עשרת הדברות, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן (שמי' ית' כ"ט) אַתְּם רְאִיתֶם פִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם**: **(שמות יתרו כ"ט) וְיֹאמַר ה' אֱלֹהֵי-מִשְׁנֵה פֶה תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתְּם רְאִיתֶם פִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם**:

[רמב"ן] (בר' ויצא כט,ג) וְנָרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רִבְצִים עֲלֶיהָ - יאריך הכתוב בספור הזה להודיענו כי קווי ה' יחליפו כח, ויראתו תתן עוז, כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עיף, **(בר' ויצא כט,ג) וַיַּגֵּל לְבַדּוֹ הָאֲבָן** אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלשה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים כלם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל: **וְנָרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה** – גרשיים מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו כפי **[רמב"ן] (בר' ויצא כט,ג) שהפסוק מרמז** שיעקב הגיע בעת מיוחד שאיפשר לו לעשות מעשה מיוחד והיה לרמז שיצליח בדרך ויזכה לזרע הזוכה לרמזים שבפסוקים כדברי ה- **[רמב"ן] להלן**: **(המשך רמב"ן)** ולרבותינו ב-**[בראשית רבה ויצא (ע ח)]** גם כזה להם סוד רמז לעתיד, כי נודמן לו ככה שנכנס בדרך הבאר, ולא נאספו כל העדרים רק שלשה מהם, ובא בזמן שהאבן על פי הבאר והעדרים שומרים לה, וכל הענין המסופר כאן, להודיעו שיצליח בדרך הזה ויצא ממנו זרע זוכה לרמז הזה, כי **הַבְּאֵר** ירמוז לבית המקדש, ו **שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** עולי שלשה רגלים, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שואבין רוח הקדש, או שירמוזו כי מציון תצא תורה (ישעיה ב ג) שנמשלה למים (ב"ק יז א), ודבר ה' מירושלם. **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, באים מלבא חמת עד נחל מצרים (מ"א ח סה). **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן ... וְהִשִּׁיבוּ**, שמשם היו שואבין רוח הקודש. **(כט,ג) וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן**, מונח לרגל הבא. **סיכום [רמב"ן]** – חיבור בני ישראל בשלושה רגלים אל המקדש גולל את האבן (המייצגת את היצר הרע) ומביא להשפעת רוח הקדש.

(בר' ויצא כט,ג) וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רִבְצִים עֲלֶיהָ – מקף גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב, אחד מהלימודים עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא המרמזת על כעין יצא להקל ולא להחמיר. אפשר כי מתוך דרשות של **[בר' ויצא ע,ח]** הדרשות ג, ה מלמדות להתיר ספקות בהבנת התורה וההלכה ובכך להקל על מורי ההוראה. **(טט: דרוש ג)** ד"א **(כט,ג) וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה**, זו ציון, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה בתי דינים, דתנן שלשה בתי דינים היו שם אחד בהר הבית ואחד בפתח העזרה ואחד בלשכת הגזית, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ**, שמשם היו שומעין את הדין, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה**, זה ב"ד הגדול שבלשכת הגזית, **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו בתי דינין שבא"י, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את הדין, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן**, שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידין אותו על בוריו, **(טט: דרוש ה) ד"א (כט,ג) וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה**, זו סנהדרין, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם, **פִּי מִן-הַבְּאֵר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר**: זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה **(תו"ש הערה יב) ע"פ [ירושלמי סנה' פ"א,ה"ב]** חותך בפלפולו ומכריע את ההלכה **[שכ"ט]** נושאים ונותנים בהלכות וספיקות ז' שבתות עד שמעמידים אותו על פרקו ואולי מרמז לזמן מושב זה בז' שבועות שבין פסח לעצרת שלא כל עולי הרגלים הרחוקים חזרו למקומם מיד), **(כט,ג) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, **(כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ**: שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה,

(כט,ג) וְנָרָא - גרשיים **וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה** – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון חטא אדה"ר והיצר הרע. הגעת יצר הרע לעולם מרומזת ב- **(בר' ג) וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם** – במופע הראשון של תבנית הטעמים דרגא מונח רביע, וכפי **[רמב"ן]** שם - שבו יתאוה ויתור אחר עיניו.... **[בר' ויצא פרשה ע סימן ח]** ... **(טט: דרוש ו)** (בתחילתו נאמר דבר טוב) ד"א **וְנָרָא וְהָנָה בְּאֵר בְּשָׂדֶה** זו בית הכנסת. **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** אלו ג' קרואים **פִּי מִן-הַבְּאֵר** וגו' שמשם היו שומעין את התורה. (בסיומו נאמר) **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה** זה היצר הרע וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התעש"ט; תמצית ההשערות; אהנה, סלוק; סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרָגָא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפָאָא = טרָאָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפָאָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרָגָא תביר טפָאָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפָאָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפָאָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו-1 – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרָקָא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה, תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

(כטג) והשיבו את-האבן וגו' שכיון שהם יוצאים להם (מבית הכנסת שהוזכר בתחילה וקריאת תורה) יצר הרע חוזר למקומו. הדרושים הבאים הם תיקונים ליצר הרע.

(טט: דרוש ג) ד"א וְנִרְאָה הַבְּאֵר בַּשְּׂדֵה זו ציון, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן ג', בתי דינים, דתנן ג' בתי דינים היו שם, אחד בהר הבית, ואחד בפתח העזרה, ואחד בלשכת הגזית וגו' שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידים אותו על בוריו. ...

(טט: דרוש ה) ד"א וְנִרְאָה הַבְּאֵר בַּשְּׂדֵה זו סנהדרין, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם. ... שמשם שומעין את ההלכה וגו' שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה.

(טט: דרוש ז) (ב' ר' יוצא פרשה ע סימן ט) (כטב) ר' יוחנן פתר ... וְנִרְאָה הַבְּאֵר בַּשְּׂדֵה זה סיני, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה וגו', כהנים לויים וישראלים, כִּי מִן הַבְּאֵר הִלְוִי, שמשם שמעו עשרת הדברות, וְהָאָבֶן גְּדֹלָה זו שכניה (כנגד יצר הרע הנדרש מאותו תוכן שבדרוש

1), (כטג) וְנִאֲסְפוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֲדָרִים, ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום ר' שמואל שאילו היו (שם) ישראל חסרים עוד אחד לא היו (כדיי (טט: ראויים)) מקבלים את התורה, (כטג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאָבֶן, שמשם היו שומעים את הקול ושמעו עשרת הדברות, תיקון מלא לחטא אדה"ר וליצר הרע כנאמר ע"ר ר' יוחנן ב- [בבלי יבמות קג, ב] שהוא בעל המאמר ב- (דרוש ז שמקורו ב- [ב"ר] דא"ר יוחנן: בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני – פסקה זוהמתן,

וְהִנֵּה בַּאֵר בַּשְּׂדֵה - דרגא מונח רביע, התבנית מרמזת על יצר הרע ותיקונו ע"י מתן תורה, בתי דינים להעמדת הדין וההלכה על בורים ובית הכנסת לחזוק בקריאת ולימוד תורה נגד יצר הרע.

וְהָאָבֶן גְּדֹלָה אנשי המקום רואים את הקושי בבאר ובאבן הגדולה הוא היצר הרע, בעקבות שבעה חטאי האנושות השכינה הסתלקה עד לרקיע השביעי, אברהם ושרה החזירו אותה לרקיע הששי, יצחק ורבקה לרקיע החמישי, יעקב מחזיר לרקיע הרביעי

נִרְאָה וְהִנֵּה בַּאֵר בַּשְּׂדֵה	הבאר	ציון	ציון	ציון	סנהדרין	בית הכנסת	סיני
וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן	משה ואהרן ומרים	שלשה רגלים	אלו שלשה בתי דינים בהר הבית	שלשה מלכיות ראשונות	שלשה שורות של תלמידי חכמים יושבים לפנייהם	שלשה קרואים	כהנים לויים וישראלים
רַבְצִים עֲלֶיהָ							
כִּי מִן הַבְּאֵר הִלְוִי הָהוּא	מושיכים מים לשבט	שואבים רוח הקודש	שמשם היו שומעין את הדין	שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות	שמשם היו שומעין את ההלכה	שמשם היו שומעים את התורה	משם שמעו עשרת הדברות
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים							
וְהָאָבֶן גְּדֹלָה	שמחת בית השואבה	שמחת בית השואבה	ב"ד הגדול שבלשכת הגזית	זכות אבות	זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה	יצר הרע	שכינה
עַל-פִּי הַבְּאֵר							
(כטג) וְנִאֲסְפוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֲדָרִים וְנִלְלוּ אֶת-הָאָבֶן	כשעת המחנות	עולי רגלים	בתי דינין שבא"י	מלכות רומי שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם	אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל	הצבור	לא היו חסרים במתן תורה
וְנִלְלוּ אֶת-הָאָבֶן	שואבים רוח הקודש	שואבים רוח הקודש	שמשם היו שומעין את הדין	שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות	שמשם היו שומעין את ההלכה	היו שומעין את התורה	שמעו הקול ועשרת הדברות
וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאָבֶן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ	כשעת מסעות	מונח לרגל הבא	נושאים ונותנים בדין עד שמעמידין אותו על בוריו	לעתיד לבא זכות אבות עומדת	שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה	שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו	ראו שמן השמיים דבר ה' עמם

(בר' ויצא כטב) הָהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאָבֶן – ר"ת ה-י-ה-ו (צירוף חדש טבת), הָהוּא – שם א-ה-ו-1 (בר' ויצא כטג) הָעֲדָרִים וְנִלְלוּ אֶת-הָאָבֶן – ר"ת ה-ו-א-ה וכולל ו-א-ה, שם המיוחד א-ה-ו-1 וכולל עמו שם א-ו-ה הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת-הַצֹּאן – ה-ו-א-ה וכולל ו-א-ה, הַצֹּאן וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאָבֶן – ר"ת ה-ו-א-ה וְנִלְלוּ אֶת-הָאָבֶן מַעַל" מהפך פשטא פשטא – יצא מפשוטו שתהיה אבן כל כך כבדה והרגילות כי יצטרכו את כל הרועים לגוללה, דבר המעיד על רגילות של חוסר אמון בין תושבי המקום. ראה מקבילה הפוכה (בר' ויצא כטג) וְנִגַּל אֶת-הָאָבֶן מַעַל פִּי הַבְּאֵר